

ปัญหา-เฉลย

ข้อสอบธรรมสนามหลวง

นักธรรมตรี

(๒๕๕๑-๒๕๖๑)

(ฉบับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ)

พระอดิคุณ วิฑูวาโร (เอี่ยมดี)

ปัญหา-เฉลย

ข้อสอบธรรมสนามหลวง

นักธรรมตรี

(๒๕๕๑-๒๕๖๑)

(ฉบับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ)

พระอติคุณ ฐิตวโร (เอี่ยมดี)

ปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมตรี (๒๕๕๑-๒๕๖๑)

(ฉบับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ)

พิมพ์ครั้งแรก : ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

จำนวน : ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-497-137-0

จัดพิมพ์โดย : พระอติคุณ ฐิตวโร (เอี่ยมดี)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๒๓/๒ หมู่ ๗ ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐

<http://www.pariyat.com> E-mail: happymo1956@gmail.com

พิมพ์ที่ : บริษัท สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด

สุขุมวิท ๕๗/๑ แขวงบางจาก เขตพระโขนง จ.กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

อติคุณ ฐิตวโร (เอี่ยมดี).

ปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมตรี (๒๕๕๑-๒๕๖๑) (ฉบับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ).-- กรุงเทพฯ : สุขุมวิทการพิมพ์, 2562
112 หน้า.

1. ธรรม -- คำถามและคำตอบ. 2. ธรรม -- ข้อสอบและเฉลย. I. ชื่อเรื่อง.

294.315076

สัพพทานิ ธมมทานิ ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

หนังสือเล่มนี้ได้รับการสนับสนุนการจัดพิมพ์และเผยแพร่เป็นธรรมทาน โดย มูลนิธิธรรมกาย

สำหรับสำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือพระภิกษุ-สามเณร

ที่มีความประสงค์จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน นักธรรมชั้นตรี

กรุณาติดต่อ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี โทร. ๐-๒๘๓๑-๑๐๐๐

คำนำ

ปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมตรี (๒๕๕๑-๒๕๖๑) (ฉบับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ) จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านแนวปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรมสนามหลวง ย้อนหลัง ๑๑ ปี โดยจัดเรียงหมวดหมู่ตามเนื้อหาในหนังสือเรียน เพื่อให้สามารถอ่านหนังสือไปพร้อมกับศึกษาแนวข้อสอบสนามหลวงไปพร้อมกันได้ โดยปรับให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละบท และระบุปีที่ออกข้อสอบไว้ด้วย

ภายในเล่มประกอบด้วย วิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม และตารางวิเคราะห์แนวปัญหา-เฉลย วิชาธรรมวิภาค วิชาพุทธประวัติ วิชาศาสนพิธี และวิชาวินัยมุข โดยรวบรวมปัญหา-เฉลย ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๖๑ โดยผู้จัดทำหวังว่า ผู้เข้าสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมตรี จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ ช่วยเสริมความเข้าใจและจดจำแนวทางการออกข้อสอบ และใช้ทบทวนเนื้อหาก่อนเข้าสอบธรรมสนามหลวง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำข้อสอบได้มากยิ่งขึ้น และสามารถสอบผ่านนักธรรมตรีได้อย่างภาคภูมิใจ

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีทุกประการ ขอโน้มอุทิศบุญกุศลทั้งหลายอันจะเกิดขึ้น แด่มหาปูชนียาจารย์ มารดาบิดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญ

พระอดิคุณ จิตวโร (เอี่ยมดี)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	
การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๑
๑.๑ วิธีอ่านภาษาบาลี	๒
๑.๒ หลักเกณฑ์การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๓
๑.๓ โครงสร้างการเขียนกระทู้ธรรม	๕
๑.๔ ขั้นตอนการเรียบเรียงเนื้อหา	๘
๑.๕ ตัวอย่างการเขียนอธิบายหัวข้อกระทู้ธรรม	๑๐
๑.๖ กระทู้ยอดนิยม	๑๒
๑.๗ คำอธิบายศัพท์ใน ๓๓ หมวดของพุทธศาสนสุภายิต	๑๔
๑.๘ ข้อสอบธรรมสนามหลวง วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม (๒๕๕๑-๒๕๖๑)	๒๐
บทที่ ๒	
ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมตรี (๒๕๕๑-๒๕๖๑)	๒๓
๒.๑ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาธรรมวิภาค	๒๔
๒.๒ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาพุทธประวัติ	๔๘
๒.๓ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาศาสนพิธี	๖๒
๒.๔ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาวินัยมุข	๖๘
บรรณานุกรม	๙๒

บทที่ ๑

การเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑.๑ วิธีอ่านภาษาบาลี^๑

๑) พยัญชนะที่มีสระกำกับอยู่ให้อ่านออกเสียงตามสระนั้นๆ เช่น

ปุริมานิ อ่านว่า ปุ-ริ-มา-นิ

ติณฺณิ อ่านว่า ตี-ณฺณิ

๒) พยัญชนะที่ไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลยให้อ่านออกเสียงสระ อะ ทุกแห่ง เช่น

นาวริชฺชํ อ่านว่า นะ-วะ-วิ-ชฺชัง

ปน อ่านว่า ปะ-นะ

๓) พยัญชนะที่มี พินทุ (.) อยู่ข้างล่าง แสดงว่าพยัญชนะตัวนั้นเป็นตัวสะกด ให้อ่านออกเสียง

รวมกับสระของพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้า เช่น

ภิกฺขุ (ภิก+ก=ภิก) อ่านว่า ภิก-ขุ

โหนฺติ (โหน+น=โหน) อ่านว่า โหน-ติ

ถ้าพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้าไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลย พินทุ (.) นั้นจะเท่ากับไม้หันอากาศ เช่น

ตตฺถ (ตะ+ต=ตต) อ่านว่า ตต-ถะ

อฏฺฐ (อะ+ฏ=อฏ) อ่านว่า อฏ-ฐะ

๔) พยัญชนะที่มี นิคหิต (°) อยู่ข้างบนและมีสระกำกับอยู่ด้วย ให้อ่านออกเสียงมี ง

เป็นตัวสะกด เช่น

กึ (กิ+ง=กิง) อ่านว่า กิง

กาตุํ (ตุ+ง=ตุง) อ่านว่า กา-ตุง

ถ้าพยัญชนะที่มี นิคหิต (°) อยู่ข้างบน แต่ไม่มีสระใดๆ กำกับอยู่เลย นิคหิต (°) นั้น

จะเท่ากับ อัง เช่น

วตฺตํ (ตะ+ง=ตัง) อ่านว่า วัด-ตัง

อยํ (ยะ+ง=ยง) อ่านว่า อะ-ยง

๕) พยัญชนะตัวหน้าที่มี พินทุ (.) อยู่ข้างล่าง ให้อ่านออกเสียงสระ อะ กึ่งเสียง เช่น

^๑ พระมหาไพโรจน์ ปุณฺณกาโต, ภิกฺขุปาฎิโมกฺขบาลิ (ฉบับท่องจำ), พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๘).

๑.๓ โครงสร้างการเขียนกระทู้ธรรม

(กระทู้ตั้ง)-----.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)----- (ไม่ต้องเขียนที่มาของกระทู้ตั้ง)

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า -----

----- (เขียนอธิบายประมาณ ๑๐-๑๒ บรรทัด)-----

----- นี้สมด้วยธรรมเนียมที่มานั้น ----- (ที่มาของกระทู้รับ)----- ว่า

(กระทู้รับ)-----.

(คำแปลกระทู้รับ)-----.

อธิบายความว่า -----

----- (เขียนอธิบายประมาณ ๑๐-๑๒ บรรทัด)-----

สรุปความว่า ----- (เขียนอธิบายประมาณ ๕-๘ บรรทัด)-----

----- สมด้วยธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า

(กระทู้ตั้ง)-----.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)----- (ไม่ต้องเขียนที่มาของกระทู้ตั้ง)

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

เลขที่.....

ประโยชน์กัธรรมชั้นตรี

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. ____

ปาปานิ อกรณ์ สุขิ.

การไม่ทำบาป นำสุขมาให้.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น
เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า บาป หมายถึง ความไม่ดี คือ ความชั่ว ความทุจริต มี
๓ อย่าง คือ ๑) กายทุจริต ทำชั่วทางกาย เช่นฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ การ
ประพฤติผิดในกาม ๒) วจีทุจริต ทำชั่วทางวาจา เช่น พูดโกหก พูดคำหยาบ
พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ ๓) มโนทุจริต ทำชั่วทางใจ เช่น ออยากได้ของผู้อื่นมา
เป็นของตน พยาบาทปองร้ายผู้อื่น การทำบาปส่งผลให้เราไม่มีความสุข มีแต่
ความทุกข์ร้อนใจ ไม่มีใครอยากคบหาเป็นเพื่อน ทำให้จิตใจของผู้นั้นเศร้า
หมอง เมื่อตายไปก็ต้องไปเกิดในทุคติ ดังนั้นจึงควรละเว้นจากการทำบาป หัน
มาทำแต่ความดี ทั้งทางกาย วาจา และใจ ผลแห่งการทำความดีย่อมทำให้
เกิดบุญกุศล มีความสุขกาย สุขใจ มีแต่คนอยากคบหาพึงพาอาศัย เมื่อตาย
จากโลกนี้แล้ว ย่อมมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป **นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มานิ**
ชุตทกนิกาย ธรรมบท ว่า

บุญ สข จิตสงขมท.
บุญนำสขมาใหในเวลาสิ้นชีวิต.

อธิบายความว่า บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว บุญเป็นชื่อของความสขและความสำเร็จ อันเป็นผลจากการประกอบกรรมดีด้วยกาย วาจา และใจ บุญเกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง ที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญสมาธิ คนทั่วไปแม้จะมองไม่เห็นบุญ แต่สามารถรับรู้อาการของบุญหรือผลของบุญได้ว่าเกิดขึ้นแล้ว คือจิตใจจะชุ่มชื้นเป็นสขบุคคลใดเมื่อสั่งสมบุญอยู่เสมอ ย่อมมีชีวิตที่สูงกว่าคนธรรมดา เมื่อมีชีวิตอยู่ย่อมดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสขกายสบายใจ และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วบุญย่อมนำความสขมาให้ คือ มีสุคติเป็นที่ไป

สรุปความว่า ผู้ที่หวังความสขความเจริญในชีวิต ต้องละเว้นจากการทำบาปทั้งปวง ทั้งทางกาย วาจา และใจ และหมั่นสั่งสมบุญอยู่เป็นประจำ ด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนา ผลบุญนั้นจะทำให้จิตใจให้ผ่องใส มีความเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เมื่อสิ้นชีวิตจากโลกนี้ไปแล้ว ผลบุญที่ได้ทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตย่อมนำไปเกิดในสุคติ มีความสขในโลกหน้า **สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า**

ปาปาน อกรรม สข.
การไม่ทำบาป นำสขมาให้.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ๗

๑.๔ ขั้นตอนการเรียบเรียงเนื้อหา

๑. การอธิบายกระทู้ตั้ง แบ่งเนื้อหาเป็น ๔ ส่วน ได้แก่

- ๑) ให้ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง
- ๒) แบ่งประเภทหรือองค์ประกอบ (ถ้ามี)
- ๓) อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้
- ๔) แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ

๒. การอธิบายกระทู้รับ แบ่งเนื้อหาเป็น ๔ ส่วนเหมือนกระทู้ตั้ง

๓. การเขียนสรุปความ ให้นำเนื้อหาที่อยู่ในตารางช่องที่ ๔ ประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติของกระทู้ตั้งและกระทู้รับ มาเรียบเรียงเป็นส่วนสรุป โดยใช้หัวข้อกระทู้ตั้งเป็นหลัก ส่วนกระทู้รับเป็นส่วนเสริม

ตัวอย่างการเรียบเรียงเนื้อหาของกระทู้

๑. ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง	๒. แบ่งประเภท, องค์ประกอบ	๓. อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้	๔. แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ
๑. อุตตา หิ อุตตโน นาโถ. คนแลเป็นที่พึ่งของตน.		ชุตทกนิกาย ธรรมบท	
คน หมายถึง ร่างกาย และจิตใจ ที่เรียกว่า อตภาพหรือตัวตนของเรา เป็นที่พึ่งของตน หมายถึง ให้พึ่งตัวเองให้มาก ในขอบเขตที่สามารถทำได้ ในขณะที่ยังอยู่ในวัยหรือในภาวะหนึ่งๆ	พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสสอนให้คนเรา พึ่งตนเอง ซึ่งทำได้ ๒ อย่าง คือ ๑) ทางร่างกาย อาศัย แรงกายทำงาน ประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงชีวิตเพื่อให้ชีวิต ดำรงอยู่ได้ ๒) ทางจิตใจ อาศัย ร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะตอบสนอง ให้ทำสิ่งต่างๆ เช่น ทำความดี ทำบุญกุศล	ที่พึ่งอย่างอื่นที่คนเราจะยึดเป็นที่พึ่งไปตลอดชีวิต ไม่ว่า บิดา มารดา ครูอาจารย์ ย่อมจะทำได้ โดยยาก การสั่งสมทรัพย์สิน เงินทองไว้เพื่อให้เราพึ่งตนเองได้ในโลกนี้ เพราะเมื่อสิ้นชีวิตลงทรัพย์เหล่านั้นไม่สามารถ นำติดตัวไปได้ ส่วนการสั่งสมบุญกุศลเป็นการทำที่พึ่งให้แก่ตนเองในโลกหน้า	ดังนั้น เราต้องทำบุญด้วยตนเอง อย่าไปหวังพึ่งผู้อื่น เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

๑. ความหมายของคำที่เป็นหัวข้อเรื่อง	๒. แบ่งประเภท, องค์ประกอบ	๓. อธิบายประเด็นที่เป็นหัวข้อกระทู้	๔. แสดงประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติ
๒. ปุณฺณํ สุขํ ชีวิตสงฺขมมฺหิ. บุญนำสุขมาให้ในเวลาสั้นชีวิต.			ชุตทกนิกาย ธรรมบท
บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาด บริสุทธิ์ ปราศจาก ความเศร้าหมองขุนมัว บุญเป็นชื่อของความ สุขและความสำเร็จ เป็นผลจากการประกอบกรรมดี	เกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จ ด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓) ภวานามัย บุญสำเร็จ ด้วยการเจริญสมาธิ	บุคคลใดเมื่อสั่งสมบุญอยู่เสมอ ย่อมมีชีวิตที่สูงกว่าคนธรรมดา เมื่อมีชีวิตอยู่ย่อมดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขกายสบายใจ และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วบุญย่อมนำความสุขมาให้ คือ มีสุคติเป็นที่ไป	ดังนั้น เราควรสั่งสมบุญไว้มากๆ ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ละโลกไปจะไม่ได้ไม่ไปอบาย
๓. ปาปํ อกรรมํ สุขํ. การไม่ทำบาปนำความสุขมาให้.			ชุตทกนิกาย ธรรมบท
บาป หมายถึง ความชั่วทุกชนิด ที่บุคคลทำแล้วนำความเดือดร้อนมาให้	การไม่ทำบาปทำได้ ๓ ทาง คือ ๑) กายกรรม ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ๒) วาจกรรม ได้แก่ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้อ ๓) มโนกรรม ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่พยาบาทปองร้าย หมายให้เขาฉิบหาย เห็นถูกตามทำนองคลองธรรม	คนที่ไม่ทำบาป ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีปัญญา ละเว้นบาปทั้งปวง เป็นผู้มีโอกาสได้บำเพ็ญคุณความดีให้เกิดขึ้น เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภavana ให้เกิดปัญญาพิจารณาสังขารให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ สิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในจิตใจได้ ย่อมเป็นทางให้พบความสุข เป็นต้นทางไปสู่สวรรค์ตลอดจนถึงนิพพานได้	ดังนั้น คนที่หวังความสุขในชีวิต ต้องไม่ทำบาป ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๑.๕ ตัวอย่างการเขียนอธิบายหัวข้อกระทุ้กรรม

ตัวอย่างที่ ๑

สติ โลกสุมิ ชาคโร.

สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า สติ หมายถึง ความระลึกได้ เช่น ระลึกถึงสิ่งที่กระทำและคำที่พูดแม่นยำได้ หรือความระลึกได้ก่อนจะทำ จะพูด จะคิด ระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วเพื่อให้เกิดความรอบคอบไม่ให้ผิดพลาดขึ้นอีก เป็นคุณธรรมที่ป้องกันความฟุ้งซ่าน เพราะกิเลสอาสวะทั้งหลายที่คอยเข้ามาครอบงำจิตใจ ความระลึกได้นี้ควรเป็นการระลึกชอบที่เป็นสัมมาสติ ซึ่งจะเป็นเครื่องปลุกให้ตื่นอยู่เสมอ ให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่พบเจออย่างทันเวลา ทำให้ตื่นจากความหลับใหล คือ กิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่เปิดโอกาสให้กิเลสเข้าครอบงำจิตใจได้ ผู้มีสติจึงมีความรอบคอบ ทำผิดพลาดน้อย รู้เท่าทันเหตุการณ์รอบข้างทันทั่วทั้งที่ **มีสติ จึงมีความสุข** นี้สมด้วยธรรมเนียมที่มานิสังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

สติมา สุขเมตติ.

คนมีสติ ย่อมได้รับความสุข.

อธิบายความว่า ผู้มีสติมั่นคงอยู่เสมอ ย่อมไม่ประมาท ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่น่าปรารถนา มีรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เกิดขึ้นเข้ามากระทบใจ สติจะช่วยให้อึดใจไม่หวั่นไหว คือไม่ยินดีจนหลง เมื่อได้รับอารมณ์ที่น่าปรารถนา และไม่แสดงอาการเศร้าโศกเสียใจเมื่อได้รับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา ผู้มีสติมั่นคงจะทำให้เกิดความสงบ ซึ่งเป็นยอดแห่งความสุข เพราะสุขอื่นยิ่งกว่าความสงบย่อมไม่มี

สรุปความว่า สติเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนเราไม่ประมาท มีความรอบคอบ ทำอะไรผิดพลาดน้อย คนมีสติ ย่อมเป็นคนตื่นตัว ทำสิ่งใดย่อมสดชื่นกระปรี้กระเปร่า เมื่อเกิดเหตุการณ์รอบข้างสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันเวลา ไม่เป็นคนหลับใหลตามอำนาจกิเลส จึงเป็นคนมีความสุข สงบกายและใจ แม้ยามประสบปัญหาหรืออารมณ์ร้ายมากระทบก็นิ่งไม่หวั่นไหว สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ ย่อมได้รับความสุขใจในที่สุด **สมด้วยธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า**

สติ โลกสุมิ ชาคโร.

สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตัวอย่างที่ ๒

สีล โลก อнуตฺตร.

ศีล เป็นเยี่ยมในโลก.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า ศีล หมายถึง การรักษากายวาจาให้เรียบร้อยดีงาม เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ผู้นั้นอย่างน้อยต้องมีศีล ๕ คือ ๑) การไม่ฆ่าสัตว์หรือทำร้ายสัตว์ให้เดือดร้อนทรมาน ให้พิกลพิการ ๒) การไม่ลักทรัพย์ หรือการไม่ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ด้วยการขโมย ๓) การไม่ประพฤติผิดในกามหรือการไม่เป็นอย่างกับสามีหรือภรรยาของผู้อื่น ๔) การไม่พูดเท็จ หรือพูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น ๕) การไม่ดื่ม น้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท การรักษาศีลจึงเป็นเครื่องขจัดความเบียดเบียนกัน ก่อให้เกิดความเมตตาปรารถนาดีให้เกิดขึ้นในโลก ศีลชื่อว่าเป็นเยี่ยมในโลก เพราะเป็นเครื่องปกป้องโลกให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ไม่อยู่ร้อนนอนทุกข์ ผู้มีปัญญาพึงรักษาศีล นี้สมด้วยธรรมเนียมที่มานิ ชุตทกนิกาย อติวุตตะกะ ว่า

สีล รุกเขยฺย เมธาวิ.

ปราชญ์พึงรักษาศีล.

อธิบายความว่า ปราชญ์ หมายถึง คนมีปัญญา คนเป็นบัณฑิต คนที่ได้รับการยกย่องว่ามีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ปราดเปรื่อง รู้ว่าสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ อะไรเป็นบุญเป็นบาป แล้วทำสิ่งที่ควรทำ เป็นบุญ ไม่มีโทษ และเป็นประโยชน์ คนที่เป็นปราชญ์ต้องมีศีล ถ้าเมื่อใดเป็นคนไม่มีศีล เมื่อนั้นก็ไม่ชื่อว่าเป็นปราชญ์หรือเป็นบัณฑิตตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป็นเพียงแค่มนุษย์ตามใบปริญญา ปราชญ์จึงต้องหมั่นรักษาศีลอย่างเคร่งครัด เพราะเมื่อรักษาศีลไว้ดีแล้วย่อมเป็นเกราะคุ้มครองภัยจากอบายภูมิจากที่ตายไปแล้ว และเป็นหนทางช่วยให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ด้วย

สรุปความว่า ศีลจึงเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ที่จะทำให้คนเราเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ ปราศจากศัตรูที่คอยเบียดเบียน มีความปลอดภัย ไกลทุกข์ ร่มเย็นเป็นสุข ศีลจึงเป็นความดีเยี่ยมในโลก มิใช่เงินทองหรือเกียรติยศชื่อเสียง และเป็นสิ่งที่กำจัดกิเลสอย่างหยาบทางกาย วาจา ให้เบาบางลง คนมีปัญญาพึงรักษาศีลไว้ให้อยู่คู่กับโลกตลอดไป จะทำให้สังคมมีความสุขเจริญรุ่งเรือง สมด้วยธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า

สีล โลก อнуตฺตร.

ศีล เป็นเยี่ยมในโลก.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๑.๖ กระทู้ยอคนิยม

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ.

ตนแลเป็นที่พึ่งของตน.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจ ที่เรียกว่าอัฐภาพหรือตัวตนของเรา ในคำว่าตนและเป็นที่พึ่งของตน หมายถึงให้พึ่งตัวเองให้มาก ในขอบเขตที่สามารถทำได้ ในขณะที่ยังอยู่ในวัยหรือในภาวะหนึ่งๆ ทั้งนี้เพราะที่พึ่งอย่างอื่นที่คนเราจะยึดเป็นที่พึ่งไปตลอดชีวิต ไม่ว่าจะ บิดามารดา ครูอาจารย์ ย่อมจะทำได้โดยยาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนให้คนเราพึ่งตนเอง ซึ่งทำได้ ๒ อย่าง คือ ๑) ทางร่างกาย อาศัยร่างกายทำงานประกอบสัมมาอาชีพดำรงชีวิตเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ๒) ทางจิตใจ อาศัยร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะตอบสนองให้ทำสิ่งต่างๆ เช่น ทำความดี ทำบุญกุศล การสั่งสมทรัพย์เงินทองไว้เพื่อให้เราพึ่งตนเองได้ใน โลกนี้ เพราะเมื่อสิ้นชีวิตลงทรัพย์เหล่านั้นไม่สามารถนำติดตัวไปได้ ส่วนการสั่งสมบุญกุศลเป็นการทำที่พึ่งให้แก่ตนเองใน โลกหน้า คนเราเมื่อมีบุญมากเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมได้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

บุญญํ สุขํ ชีวิตสงฺขมฺหิ.

บุญนำสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีวิต.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมอง ชุ่มมัว บุญเป็นชื่อของความสุกและความสำเร็จ เป็นผลจากการประกอบกรรมดี เกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญสมาธิ คนทั่วไปแม้จะมองไม่เห็นบุญ แต่สามารถรู้อาการของบุญหรือผลของบุญได้ว่าเกิดขึ้นแล้วทำให้จิตใจชุ่มชื้นเป็นสุข บุคคลใดเมื่อสั่งสมบุญอยู่เสมอ ย่อมมีชีวิตที่สูงกว่าคนธรรมดา เมื่อมีชีวิตอยู่ย่อมดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขกายสบายใจ และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วบุญย่อมนำความสุขมาให้ คือ มีสุคติเป็นที่ไป

ธมฺมจารี สุขํ เสติ.

ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า ผู้ประพฤติธรรม หมายถึง ผู้ที่เรียนรู้ธรรมแล้วปฏิบัติตามธรรมสมควรแก่ธรรม เพราะธรรมคือสภาพที่ทรงไว้ ซึ่งรักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม จะทำความดีงาม ไม่ทำบาป คือ

ความชั่วทั้งปวง จึงอยู่เป็นสุข เพราะเป็นผู้ช่วยด้วยการสำรวมระวังกายวาจาใจ อยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสติระลึกรู้ว่า กำลังทำ พูด คิดอะไรก็รู้เท่าทัน มีปกติทำดี พูดดี คิดดี ผู้ประพฤติธรรมย่อมได้รับอานิสงส์ คือ ความสุขกาย สุขใจ เพราะธรรม คือ สภาพที่ทรงไว้ซึ่งบุคคลมิให้ตกไปในที่ชั่วที่เรียกว่า ทุกติ ได้แก่ อบายภูมิ ๔ คือ นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน

ปาปานิ อกรณ์ สุขุ.

การไม่ทำบาปนำความสุขมาให้.

ที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท

อธิบายความว่า บาป คือ ความชั่ว ความทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว ๓ อย่าง ได้แก่ ความประพฤติชั่ว ทางกาย วาจาและใจ มีการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นเบื้องต้น คนที่ไม่ทำบาป ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีปัญญา ละเว้นบาปทั้งปวง เป็นผู้มีโอกาสได้บำเพ็ญคุณความดีให้เกิดขึ้น เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ให้เกิดปัญญาพิจารณาสังขารให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ที่ว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน สิ่งเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นในจิตใจได้ ย่อมเป็นทางให้พบความสุข เป็นต้นทางไปสู่สวรรค์ตลอดจนถึงนิพพานได้

ทพมานิ ปิโย โหติ.

ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก.

ที่มาใน อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต

อธิบายความว่า ผู้ให้ หมายถึง ผู้บริจาคสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การให้มี ๒ ประเภท คือ ให้สิ่งของอย่างหนึ่ง และให้ธรรมะ ให้ความรู้ คำแนะนำ หรือการให้อภัยอย่างหนึ่ง การให้นำความสุขและประโยชน์มาให้ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ เพราะผู้ให้ได้สละความตระหนี่ออกจากจิตใจ แบ่งปันช่วยเหลือสังคม ผู้รับได้สิ่งของไปใช้เติมเต็มสิ่งที่ขาด ช่วยบรรเทาความหิวกระหาย ช่วยให้มีชีวิตมีความสุขได้ และจะมีความรักเคารพนับถือและรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของผู้ให้ ผู้ที่รู้จักให้ทานย่อมเป็นผู้มีน้ำใจ สามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ ทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกสามัคคีในหมู่คณะ

๑.๗ คำอธิบายศัพท์ใน ๓๓ หมวดของพุทธศาสนสุภาษิต^๒

คำศัพท์	ความหมาย
๑. อัตตวรรค คือ หมวดตน	
ตน	ร่างกายและจิตใจที่รวมกันเป็นอัตภาพร่างกายทั้งสิ้น
หล่ม	กิเลสตัณหา ความอยากมี ความอยากเป็น ความไม่อยากมี ไม่อยากเป็น
ประโยชน์	สิ่งที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิต
๒. อัปมาทวรรค คือ หมวดไม่ประมาท	
ความไม่ประมาท	ความมีสติสัมปชัญญะ คอยกำกับดูแลและสอดส่องกายวาจาและใจอยู่เสมอ
บัณฑิต	ผู้มีปัญญา
๓. กัมมวรรค คือ หมวดกรรม	
กรรม	การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ฝ่ายดีเรียกว่า กุศลกรรม ฝ่ายชั่ว เรียกว่า อकुศลกรรม
ความดี	สิ่งที่ทำแล้วไม่มีโทษ มีแต่ประโยชน์ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น
ความชั่ว	บาป ทุจริต ความประพฤดิชั่ว มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อเจ้อ พ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิด
ผู้เอ็นดู	มารดาผู้ให้กำเนิดให้เราได้เกิดมา
กิจ	ภาระหน้าที่ที่ควรกระทำ
ประโยชน์	สิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งร่างกายและจิตใจ
๔. กิเลสวรรค คือ หมวดกิเลส	
ไฟ	สิ่งที่ร้อน มีอานุภาพเผาสิ่งอื่นให้มอดไหม้เป็นถ้ำถ่าน
ความละโมภ	ความโลภ ความอยากได้ของเกินประมาณ
ผู้บริโศกคาม	คนที่ยังมีกิเลสหมกมุ่นเสพสุขทางเนื้อหนัง
๕. โทษวรรค คือ หมวดความโทษ	
ความโทษ	ความขัดเคือง ความเกรี้ยวกราด ความหงุดหงิด
ความผิด	สิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความเลวร้าย

^๒คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี วิชาพระพุทธธรรม, (กรุงเทพฯ : ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๕๒).

คำศัพท์	ความหมาย
คนมักโกรธ	ผู้ที่โกรธเป็นประจำ
๖. ขันติวรรค คือ หมวดอดทน	
ความอดทน	การมีสติยังคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ไม่แสดงอาการหวั่นไหวทั้งทางกายและทางใจ
สมณพราหมณ์	ผู้ละทางโลกหลักไปบำเพ็ญเพียรเพื่อละกิเลสค้นหาหรือปฏิบัติธรรม
๗. จิตตวรรค คือ หมวดจิต	
จิต	ใจ เป็นสิ่งที่นึกคิด ข้อมคิดนึก ไปทั้งทางดีและทางชั่ว
๘. ขยวรรค คือ หมวดชนะ	
เวร	การอาฆาตจองเวรจองกรรมล้างผลาญกันและกัน
คนไม่ดี	คนที่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสคือ ความ โลภ ความ โกรธ ความ หลง
๙. ทานวรรค คือ หมวดทาน	
ทาน	การสละให้ด้วยความยินยอมพร้อมใจ ที่เรียกว่า ทาน มี ๒ อย่าง คือ ๑) อามิสทาน การให้วัตถุอันเกื้อกูล ให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น ๒) ธรรมทาน การให้ความรู้อันหาโทษไม่ได้ ด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์
คนพาล	คนที่โง่เขลา เบบ้าปัญญา ไม่รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์
ผู้ให้	ผู้บริจาคสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
ปราชญ์	คนมีปัญญา คนมีความฉลาด มีความรอบรู้และประพฤตินสิ่งที่เป็นประโยชน์
สิ่งประเสริฐ	สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้รับ
สิ่งที่เลิศ	สิ่งที่ดีมีค่า เป็นประโยชน์
๑๐. ทุกขวรรค คือ หมวดทุกข์	
ความจน	ความไม่มีจะกินจะใช้ ความขัดสน มี ๒ อย่าง คือ ๑) จนทรัพย์ ๒) จนปัญญา
หนี้	ทรัพย์ที่ยืมผู้อื่นมาแล้วจำเป็นต้องใช้คืนพร้อมดอกเบี้ยตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้
๑๑. รัชมวรรค คือ หมวดธรรม	
ธรรมของสัตบุรุษ	ธรรมของผู้ดี ที่เรียกว่า สัปปริสธรรม มี ๗ อย่าง คือ ๑) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ ๒) ความเป็นผู้รู้จักผล ๓) ความเป็นผู้รู้จักตน ๔) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ๕) ความเป็นผู้รู้จักกาล ๖) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน ๗) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล

คำศัพท์	ความหมาย
๑๒. ปกิณกวรรค คือ หมวดเบ็ดเตล็ด	
โรค	สภาพที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ร่างกายชำรุดทรุดโทรมลงไป มี ๒ อย่าง คือ ๑) โรคทางกาย ๒) โรคทางใจ
ศรี, ลีริ	ความรุ่งเรือง ความสว่างไสว ความงาม ความเจริญ
ศิลปะ	งานด้านฝีมือแรงงาน มี ๒ อย่าง คือ ๑) ศิลปะของชาวบ้าน เช่น ช่างทอง ช่างเขียน ช่างปั้น ๒) ศิลปะของบรรพชิต เช่น การตัดจีวร ทำเครื่องไม้ โบกปูน การแสดงธรรม
เมตตา	ความปรารถนาดีหวังให้ผู้อื่นเป็นสุข
กตัญญู	การรู้จักคุณที่ผู้อื่นกระทำต่อเรา กตเวทิตะ หมายถึง การทำความดีที่ผู้อื่นทำนั้นให้ปรากฏ
มนต์	สิ่งที่ควรเรียนรู้ ข้อที่พึงท่องจำ สิ่งที่จะต้องท่องให้ได้คล่องปากขึ้นใจ
เหย้าเรือน	บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย
ความบริสุทธิ์	ความดี สุจริต
๑๓. ปัญญาวรรค คือ หมวดปัญญา	
ปัญญา	ความรู้รอบรู้ คือ รู้ทางเจริญ รู้ทางเสื่อม และรู้ทั้งอุบายวิธีแห่งความเจริญและความเสื่อม มี ๓ อย่าง คือ ๑) สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง ๒) จินตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด ๓) ภวานมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฝึกอบรมภavana
รัตนะ	สิ่งอันประเสริฐที่มีค่ามาก
๑๔. ปมาทวรรค คือ หมวดประมาท	
ความประมาท	ความเลินเล่อ ขาดสติ เผอเรอ ขาดความเอาใจใส่ ขาดความรอบคอบ ปล่อยใจไปตามอารมณ์
ความตาย	จบสิ้นชีวิตในโลกนี้ ความหมกมหลมหายใจ ความสิ้นสุดแห่งการดำรงชีวิต
๑๕. ปาปวรรค คือ หมวดบาป	
บาปกรรม	ความชั่ว ความไม่ดีหรืออกุศลกรรม เกิดจากความประพฤติชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ
คนสะอาด	บุคคลผู้มีความบริสุทธิ์หมดจดจากความชั่ว หมายถึงผู้สะอาดภายในคือใจบุญ
คนมีสันดานชั่ว	คนที่มีจิตใจชั่วร้ายเหี้ยมโหด ทำบาปกรรมเป็นอาจิม มีจิตใจเต็มไปด้วยความสกปรก
สาธุชน	คนดี คนที่ประพฤติดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ คนที่มีปกติทำดี พุคฺคี และคิตฺตี

คำศัพท์	ความหมาย
ธรรม	ความจริงแท้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่เป็นสัจธรรมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติ ย่อมรักษาไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว
๑๖. ปุคคลวรรค คือ หมวดบุคคล	
บุรุษอาชาไนย	คนผู้มีความกล้าหาญ ผู้ทำสิ่งที่คนทั่วไปทำไม่ได้ ผู้มีความแก่กล้าในด้านปัญญา
พูดเป็นธรรม	พูดตามความเป็นจริง มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง
คนโง่	คนที่ไม่ฉลาด คนพาล คนมีปัญญาน้อย
อัสถบุรุษ	คนพาล ผู้มีปัญญาทึบ มุ่งหมายเฉพาะประโยชน์ปัจจุบัน ไม่คำนึงถึงประโยชน์ในภาคหน้าและประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน
เคารพ	แสดงความนับถือ แสดงความคารวะต่อผู้อื่น
๑๗. ปุญญวรรค คือ หมวดบุญ	
บุญ	เครื่องชำระใจให้สะอาด ทำได้ ๓ อย่าง คือ ๑) การให้ทาน ๒) การรักษาศีล ๓) การเจริญสมาธิภาวนา
ความสั่งสม	การเพิ่มพูนหรือสะสมให้มีเพิ่มมากขึ้น
๑๘. มัจจุวรรค คือ หมวดมฤตยู	
ความผัดเพี้ยน	การขอเลื่อนเวลาอยู่เรื่อย ๆ
มฤตยูอันมีกองทัพใหญ่	ความตายที่มีสาเหตุทำให้ตายมีหลายอย่าง เช่น ไฟไหม้ ยาพิษ อุบัติเหตุ ฟ้าผ่า โรคภัยไข้เจ็บ
๑๙. มิตรวรรค คือ หมวดมิตร	
หมู่เกวียน	คนเดินทางร่วมกัน
ผู้ไม่ประทุษร้าย	ผู้มีใจเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น หวังให้เขามีความสุข พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนใจ
มิตร	ผู้มีเชื้อใยต่อกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน
๒๐. ยาจनावรรค คือ หมวดขอ	
ผู้ขอ	ผู้ออกปากขอสิ่งที่ตนต้องการ
เป็นที่เกลียดชัง	ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจ ไม่เป็นที่ถูกใจ
ไม่ควรขอสิ่งที่รู้ว่าเป็นที่รัก	ไม่ควรออกปากขอสิ่งที่ตนรักของหวง ไม่ควรขอสิ่งของอันเป็นที่หวงแหนของผู้อื่น

คำศัพท์	ความหมาย
๒๑. ราชวรรค คือ หมวดพระราช	
พระราช	ผู้ทำให้ชาวประชายินดี ผู้เป็นประมุขของประเทศ
๒๒. วาจาวรรค คือ หมวดวาจา	
วาจา	สิ่งที่กล่าว ถ้อยคำที่พูดออกไป
๒๓. วิริยวรรค คือ หมวดความเพียร	
ความเพียร	ความขยันหมั่นเพียร ความบากบั่น ความพยายามที่จะทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้สำเร็จ
คนมีธุระ	คนมีหน้าที่
๒๔. เวรวรรค คือ หมวดเวร	
ในกาลไหนๆ	ทุกยุคทุกสมัย หรือตั้งแต่ไหนแต่ไรมา
เวร	ความซึ่งเคียด ความปองร้าย ความผูกใจเจ็บ
๒๕. สัจจวรรค คือ หมวดความสัตย์	
ความสัตย์	ความจริง คำพูดสัตย์จริง
รสทั้งหลาย	รสเค็ม รสหวาน รสขม รสฝาด รสจืด เป็นต้น
คำสัตย์	คำจริง สัจวาจา ถ้อยคำที่เป็นความจริง
วาจาไม่ตาย	ถ้อยคำที่คงอยู่ตลอดไป
เกียรติ	ยกย่อง สรรเสริญ เคารพนับถือ
๒๖. สติวรรค คือ หมวดสติ	
สติ	ความระลึกได้ คือระลึกถึงกิจที่ทำและคำที่พูดมานานได้ ไม่ลืม
จำเป็น	พึงมี พึงต้องการ
ผู้รักษา	ผู้ดูแล ควบคุมสิ่งของไว้ให้ดีย่อทำให้สูญหาย
๒๗. สัทธาวรรค คือ หมวดศรัทธา	
ศรัทธา	ความเชื่อ ความปลงใจเชื่อ ความมีจิตเลื่อมใส ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
ยังประโยชน์ให้สำเร็จ	ทำให้ประโยชน์เกิดขึ้นได้
๒๘. สันตคุณิยวรรค คือ หมวดสันโดษ	
ความสันโดษ	ความยินดีสิ่งที่ได้ ความพอใจสิ่งที่มี มี ๓ อย่าง คือ ๑) ความยินดีตามได้ ๒) ความยินดีตามกำลัง ๓) ความยินดีตามสมควร
ไม่ควรดูหมิ่น	การดูถูกเหยียดหยามให้มีค่าน้อยลง

คำศัพท์	ความหมาย
ลาภของตน	ลาภที่เกิดขึ้นแก่ตน สิ่งที่พึงได้ของตน
๒๙. สมณวรรค คือ หมวดสมณะ	
สมณะ	ผู้สงบ คือ มีความสงบทางกาย มีความสงบทางวาจา มีความสงบทางใจ
ไม่เป็นข้าศึก	ไม่มีกิเลส หมดสิ้นอาสวะกิเลส อีกนัยหนึ่ง ไม่เป็นศัตรู ไม่ใช่ผู้มีอาวุธที่มุ่งทำร้าย
บรรพชิต	นักบวช พระภิกษุสามเณร ผู้ไม่เข้าไปทำร้ายผู้อื่น
ความเพียร	ความบากบั่น ความพยายามจนกว่าจะสำเร็จ
๓๐. สามัคคีวรรค คือ หมวดสามัคคี	
ความสามัคคี	ความร่วมมือร่วมใจกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์หรือสัตว์ที่อาศัยกันอยู่เป็นกลุ่มๆ เช่น พวกมด พวกปลวก เป็นต้น
๓๑. สीलวรรค คือ หมวดศีล	
ศีล	แปลว่า ปกติ หมายถึง การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย
ยังประโยชน์ให้สำเร็จ	ยอมให้บรรลุประโยชน์อันดี ก่อให้เกิดคุณความดี เป็นความดีงามทุกยุคสมัย
ความถ่อม	ความระมัดระวังในการทำ การพูด การคิด โดยมีสติสัมปชัญญะ คอยกำกับให้ดำเนินไปในทางที่ดี
๓๒. สุขวรรค คือ หมวดสุข	
ความสุข	ความสบายกายสบายใจ ได้แก่ กามสุข ความสุขในกามทั้งวัตถุกามและกิเลสกาม ฌานสุข ความสุขในฌาน และนิพพานสุข ความสุขในนิพพาน
ความเกิดขึ้นแห่งท่านผู้รู้ทั้งหลาย	การอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
นำสุขมาให้	ก่อให้เกิดความสุข
๓๓. เสวนาวรรค คือ หมวดคบหา	
อยู่	การเป็นพวกเดียวกัน
พวกไพรี	ผู้สร้างความเดือดร้อนให้ ผู้ทำความไม่สบายกายไม่สบายใจให้เกิดขึ้น
สมาคม	การอยู่คลุกคลีไปไหนมาไหนด้วยกัน เทียวด้วยกัน ทำกิจกรรมด้วยกัน ร่วมกินร่วมนอนด้วยกัน

๑.๘ ข้อสอบธรรม สนามหลวง วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม (๒๕๕๑ - ๒๕๖๑)

- (๒๕๖๑) สัพพทาน์ ฌมมทาน์ ชินาติ.
การให้ธรรม ย่อมชนะการให้ทั้งปวง.
(พุทธ) บุ.ธ. ๒๕/๖๓.
- (๒๕๖๐) สาธุ ปาเปน ทุกุกั.
ความดี อันคนชั่วทำยาก
(พุทธ) วิ.จุล ๗/๑๕๕, บุ.อุ. ๒๕/๑๖๗.
- (๒๕๕๙) ผาติ กยิรา อวิเหตุยั ปรี.
ควรทำแต่ความเจริญ อย่าเบียดเบียนเขา.
(พุทธ) บุ.ชา.สตุตก. ๒๗/๒๑๒.
- (๒๕๕๘) สุขา สงฆสุต สามคฺคี.
ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข.
(พุทธ) บุ.ธ. ๒๕/๔๑., บุ.อิติ. ๒๕/๒๓๘., อญ.ทศก. ๒๔/๘๐.
- (๒๕๕๗) อพฺยาปชฌั สุขั โลก
ความไม่เบียดเบียน เป็นสุขในโลก
(พุทธ) วิ. มหา. ๔/๖., บุ. อุ. ๒๕/๘๖.
- (๒๕๕๖) โกโร ทุมเมธ โคจโร.
ความโกรธเป็นอารมณ์ของคนมีปัญหาธรรม.
(พุทธ) บุ.ชา.ทศก. ๒๗/๒๘๐.
- (๒๕๕๕) หิริ โอตตปฺปิยญฺญิว โลกั ปาเลติ สาธุกั.
หิริและ โอตตปปะ ย่อมรักษาโลกไว้เป็นอันดี.
(ว.ว)
- (๒๕๕๔) ททมาโน ปิโย โหติ
ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก.
อญ. ปญจก. ๒๒/๔๔.
- (๒๕๕๓) โมกุโข กลฺยาณิยา สาธุ.
เปล่งวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ.
บุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘.

- (๒๕๕๒) กาโล หมสดี ภูตานี สพุพานว สหุดตนา.
กาลเวลา ย่อมกินสรรพสัตว์พร้อมทั้งตัวมันเอง.
บุ. ชา. ทุก. ๒๗/๕๕.
- (๒๕๕๑) สพุเพสั สงุมภูตานั สามกุกิ วุฑุฒิสาธิกา.
ความพร้อมเพรียงของปวงชนผู้เป็นหมู่ ยังความเจริญให้สำเร็จ.
ศ. ศ.

บทที่ ๒

ตารางวิเคราะห์

ปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรมสนามหลวง

นักธรรมตรี

(๒๕๕๑-๒๕๖๑)

๒.๑ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาธรรมวิภาค

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ทุกะ คือ หมวด ๒			
๑. ธรรมมีอุปการะมาก มีอะไรบ้าง ? ที่ว่ามีอุปการะมากนั้น เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓)		มี ๒ อย่าง คือ ๑) สติ คือ ความระลึกได้ ๒) สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว ๆ	เพราะทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในการทำกิจการงานใด ๆ และเป็นอุปการะให้ธรรมเหล่าอื่นเกิดขึ้น ๆ
๒. สติ แปลว่าอะไร ? เพราะเหตุไรจึงชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปการะมาก ? (๒๕๖๐)	สติ แปลว่า ความระลึกได้ ๆ		เพราะช่วยให้สำเร็จกิจในทางที่ดี ๆ
๓. ธรรมคุ้มครองโลก มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕, ๒๕๖๑)		มี ๒ อย่าง ๆ คือ ๑) หิริ คือ ความละอายต่อบาป ๒) โอตตปปะ คือ ความกลัวต่อผลของบาป ๆ	
๔. หิริและโอตตปปะ ได้ชื่อว่า ธรรมเป็นโลกบาล เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๖)			เพราะเป็นคุณธรรมที่ทำให้บุคคล รังเกียจและเกรงกลัวต่อบาป ทุจริต ไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง ๆ
๕. การที่บุคคลพบงูพิษแล้ว สะดุ้งกลัวว่าจะถูกกัดตาย จัดเป็นโอตตปปะได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๕๑)			ไม่ได้ ๆ เพราะไม่ใช่ความเกรงกลัวต่อบาป ๆ
๖. สังคมทุกวันนี้เกิดความวุ่นวาย เพราะขาดธรรมอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)		เพราะขาดธรรมเป็นโลกบาล ๒ อย่าง คือ ๑) หิริ คือ ความละอายแก่ใจในการประพฤติชั่ว ๒) โอตตปปะ คือ ความ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		เกรงกลัวต่อผลของการประพฤดิชั่ว ๆ	
๗. ในทางโลก คุณงามที่หน้าตา ส่วนในทางพุทธศาสนา คุณงามที่ไหน ? (๒๕๕๕)		ในทางพระพุทธศาสนา คุณงามกันที่มีคุณธรรม อันทำให้งาม ๒ ประการ คือ ๑) ชั้นดี คือ ความอดทน ๒) โสรจจะ คือ ความสงบ เสถียร ฯ	
๘. ในโลกนี้ มีบุคคลประเภทใดบ้าง ที่ทำได้ยาก ? (๒๕๕๕)		มี ๒ ประเภท คือ ๑) บุพพการี คือ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน ๒) กตัญญูกตเวที คือ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ ท่านทำแล้วตอบแทน ฯ	
๙. บุพพการีและกตัญญูกตเวที ได้แก่บุคคลเช่นไร ? จง ยกตัวอย่างมาสัก ๒ คู่ (๒๕๕๒, ๒๕๕๔)		บุพพการี ได้แก่ บุคคลผู้ทำ อุปการะก่อน กตัญญูกตเวที ได้แก่ บุคคล ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน ฯ คู่ที่ ๑ คือ มารดาบิดากับ บุตรธิดา คู่ที่ ๒ คือ ครูอาจารย์กับ ศิษย์ คู่ที่ ๓ คือ พระราชากับ ราษฎร คู่ที่ ๔ คือพระพุทธเจ้ากับ พุทธบริษัท ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ติ๊กะ คือ หมวด ๓			
๑. พระรัตนตรัย กับไตรสรณ- คมน์ เป็นอย่างเดียวกัน หรือ ต่างกันอย่างไร ? การเปล่งวาจาถึงรัตนะ ๓ เป็น ที่ฟัง จัดเป็นอย่างไรหนใน ๒ อย่างนั้น ? (๒๕๕๕)		ต่างกัน คือ พระรัตนตรัย ได้แก่ หมวด ๓ แห่งรัตนะ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ส่วนไตรสรณคมน์ ได้แก่ การถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ ฯ การเปล่งวาจาถึงรัตนะ ๓ เป็นที่ฟัง จัดเป็นไตรสรณคมน์ ฯ	
๒. รัตนะ ๓ อย่าง คืออะไรบ้าง ? รัตนะที่ ๒ มีคุณอย่างไร ? (๒๕๕๓)		รัตนะ ๓ อย่าง ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ฯ คุณของรัตนะที่ ๒ พระธรรม คือ รักษาผู้ปฏิบัติธรรม ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ฯ	
๓. พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ชื่อว่ารัตนะ เพราะเหตุไร ? (๒๕๖๐)			เพราะเป็นของมีคุณค่าและหาได้ ยาก เหมือนเพชรนิลจินดามีค่า มาก นำประโยชน์และความสุข มาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ฯ
๔. ในรัตนะ ๓ พระธรรม ได้แก่อะไร ? ให้คุณแก่ผู้ ปฏิบัติตามอย่างไร ? (๒๕๕๓, ๒๕๕๘)		ได้แก่ พระธรรมวินัย ที่เป็นคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้า ฯ	ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปใน ที่ชั่ว ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๕. พระพุทธเจ้าทรงเป็น บุพพการีของพุทธบริษัท อย่างไร ? (๒๕๖๑)			พระพุทธเจ้าทรงกระทำอุปการะ แก่พุทธบริษัทก่อน ด้วยการทรง แนะนำสั่งสอน ให้รู้ดีรู้ชอบตาม พระองค์ เพื่อให้ได้บรรลุ ประโยชน์ทั้ง ๓ คือ ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และ ประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน จึงชื่อว่าเป็นบุพพการี ฯ
๖. พระสงฆ์ในรัตนตรัย มีคุณอย่างไร ? (๒๕๕๑)			ท่านปฏิบัติชอบตามคำสอนของ พระพุทธเจ้าแล้ว สอนให้ผู้อื่น กระทำตามด้วย ฯ
๗. พระพุทธเจ้าคือใคร ? ทรงสั่งสอนเป็นอัครรรย์ อย่างไร ? (๒๕๕๔)	คือท่านผู้สอน ให้ประชุมชน ประพฤดิชอบ ด้วย กาย วาจา ใจ ตามพระ ธรรมวินัย ฯ		ทรงสั่งสอนเป็นอัครรรย์ คือ ผู้ ปฏิบัติตามยอมได้ประโยชน์โดย สมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ
๘. อาการที่พระพุทธเจ้าทรง สั่งสอนมีกี่อย่าง ? ข้อว่า “ทรงสั่งสอนเป็น อัครรรย์” นั้นคืออย่างไร ? (๒๕๕๒)		มี ๓ อย่าง ฯ	คือ ผู้ปฏิบัติตามยอมได้ประโยชน์ โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ
๙. พระโอวาทของ พระพุทธเจ้า หรือที่เรียก		มี ๓ ข้อ ฯ คือ ๑) เว้นจากทุจริต คือ ประพฤดิชั่วด้วยกาย วาจา ใจ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
กันว่า หัวใจพระศาสนา มีกี่ข้อ ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๓)		๒) ประกอบสุจริต คือ ประพฤติดีด้วยกาย วาจา ใจ ๓) ทำใจของตนให้หมดจด จากเครื่องเศร้าหมองใจ มีโลภ โกรธ หลง ฯ	
๑๐. ทุจริต คืออะไร ? พุดใส่ร้ายผู้อื่น จัดเข้าในทุจริต ข้อไหน ? (๒๕๖๑)	คือ ความ ประพฤติชั่ว ฯ	จัดเข้าในวจีทุจริต ฯ	
๑๑. เห็นผิดจากคลองธรรม คือเห็นอย่างไร ? จัดเข้าในทุจริตข้อไหน ? (๒๕๕๔)	คือ เห็นผิด จากความเป็น จริง เช่น เห็น ว่า บุญบาปไม่ มี บิดามารดา ไม่มีพระคุณ เป็นต้น ฯ	จัดเข้าในมโนทุจริต ฯ	
๑๒. ทุจริต คืออะไร ? ความเห็นว่าคุณของบิดา มารดาครูบาอาจารย์ไม่มีบุญ บาปไม่มี จัดเป็นทุจริตข้อ ไหน ? (๒๕๕๓)	คือ ประพฤติ ชั่วด้วย กาย วาจา ใจ ฯ	จัดเป็นมโนทุจริต ฯ	
๑๓. รากเหง้าของอกุศล เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? เพราะเหตุใดจึงควรละเสีย ? (๒๕๕๔)	เรียกว่า อกุศลมูล ฯ	มี โลภะ โทสะ โมหะ ฯ	เพราะเมื่ออกุศลมูลเหล่านี้มีอยู่ อกุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดแล้วก็เจริญมากขึ้น ฯ
๑๔. มูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำ ความชั่ว เรียกว่าอะไร ?	เรียกว่า อกุศลมูล ฯ	๑) โลภะ อยากรได้ ๒) โทสะ คิดประทุษร้าย	เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรละเสีย ด้วยทาน ศีล ภาวนา ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
มีอะไรบ้าง ? เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ควรปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๒)		เขา ๓) โมหะ หลงไม่รู้จริง ฯ	
๑๕. การสำรวจอินทรีย์ ได้แก่ การกระทำอย่างไร? เมื่อกระทำเช่นนั้นแล้วจะ ได้รับประโยชน์อะไร ? (๒๕๕๕)		การสำรวจอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดี ยินร้าย เมื่อเห็นรูป ได้ยินเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส กายสัมผัส รู้ธรรมารมณ์ ฯ	ได้ประโยชน์ คือ ไม่เกิดความยินดี ไม่เกิดความยินร้าย ในเวลาเห็นรูป ได้ยินเสียง เป็นต้น ฯ
๑๖. คำต่อไปนี้มีความหมายว่า อย่างไร? (๒๕๕๕) ๑) สัมปชัญญะ ๒) กตัญญูกตเวทิตะ ๓) กายทุจริต ๔) มาตาปิตุอุปัฏฐาน ๕) ปุพเพกตปุญญตา		๑) สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว ๒) กตัญญูกตเวทิตะ คือ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ ท่านทำแล้ว และ ตอบแทน ๓) กายทุจริต คือ ความ ประพฤติชั่วทางกาย ๔) มาตาปิตุอุปัฏฐาน คือ การบำรุงมารดาบิดา ของตนให้เป็นสุข ๕) ปุพเพกตปุญญตา คือ ความเป็นผู้ได้ทำ ความดีไว้ในปางก่อน ฯ	
๑๗. จงให้ความหมายของคำ ต่อไปนี้ (๒๕๕๖) ก) พาหุสัจจะ ข) อกุศลมูล		ก) พาหุสัจจะ คือ ความเป็นผู้ศึกษามาก ข) อกุศลมูล คือ รากเหง้าของอกุศล ค) อินทรีย์สังวร คือ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ค) อินทรีย์สังวร ง) อนัตตา จ) กามฉันทน์ ฯ		<p>ความสำรวมอินทรีย์</p> <p>ง) อนัตตา คือ ความเป็นของไม่ใช่ตน</p> <p>จ) กามฉันทน์ คือ ความพอใจรักใคร่ใน อารมณ์ที่ชอบใจมีรูป เป็นต้น ฯ</p>	
๑๘. บุญกิริยาวัตถุ คืออะไร ? โดยย่อมีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)	คือ สิ่งเป็น ที่ตั้งแห่งการ บำเพ็ญบุญฯ	<p>มี ๓ อย่าง ฯ ได้แก่</p> <p>๑) ทานมัย คือ บุญสำเร็จ ด้วยการบริจาคทาน</p> <p>๒) สีลมัย คือ บุญสำเร็จ ด้วยการรักษาศีล</p> <p>๓) ภาวนามัย คือ บุญสำเร็จ ด้วยการเจริญภาวนา ฯ</p>	
๑๙. การทำบุญโดยย่อ มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)		<p>มี ๓ อย่าง คือ</p> <p>ทาน สีล ภาวนา ฯ</p>	
๒๐. ไตรลักษณ์ ได้แก่ อะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		<p>๑) อนิจจตา คือ ความเป็น ของไม่เที่ยง</p> <p>๒) ทุกขตา คือ ความเป็น ทุกข์</p> <p>๓) อนัตตตา คือ ความเป็น ของไม่ใช่ตน ฯ</p>	
จตุกกะ คือ หมวด ๔			
๑. ภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ควรเว้นอันตราย ๔ อย่าง คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)		<p>๑) อดทนต่อคำสอนไม่ได้ คือ เบื่อหน่ายต่อคำ สั่งสอนจึงเลิกทำตาม</p> <p>๒) เป็นคนเห็นแก่ปาก</p>	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		แก่ท้อง ๓) เพติดเพตินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งๆ ขึ้นไป ๔) รักผู้หญิง ฯ	
๒. ธรรมคุณลึกลับนำไปสู่ ความเจริญ เรียกว่าอะไร ? จงบอกมาสัก ๒ ข้อ (๒๕๕๘)	เรียกว่า จักร ๔ ฯ	๑) ปฏิจจสมุปบาท คือ อยู่ในประเทศอัน สมควร ๒) สัมปยุตตธรรม คือ คบสัตบุรุษ ๓) อุตตสัมมาปณิธิ คือ ตั้งตนไว้ชอบ ๔) ปุพเพตตปัญญา คือ ความเป็นผู้ได้ทำความดี ไว้ในปางก่อน ฯ	
๓. บุคคลผู้รักษาความ ยุติธรรมไว้ได้ ควรเว้นจาก ธรรมอะไร ? ธรรมนั้นมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๕, ๒๕๕๘)	ควรเว้นจาก อคติ ๔ ฯ	๑) ความลำเอียงเพราะรัก ใคร่กัน เรียกว่า นันทาคติ ๒) ความลำเอียงเพราะไม่ ชอบกัน เรียกว่า โทษาคติ ๓) ความลำเอียงเพราะเขลา เรียกว่า โมหาคติ ๔) ความลำเอียงเพราะกลัว เรียกว่า ภยากติ ฯ	
๔. คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จ ความประสงค์ คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)	อิทธิบาท ๔ ฯ	๑) นันทะ คือ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ คือ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓) จิตตะ คือ เอาใจฝึกฝในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ ๔) วิมังสา คือ หมั่นตริตรองพิจารณา เหตุผลในสิ่งนั้น ๆ	
๕. เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ไม่คิดริษยา พลอยยินดีกับเขาด้วย เชื่อว่าปฏิบัติตามพรหมวิหารธรรมข้อใด ? (๒๕๕๗)		ข้อ ๓ มุทิตา คือ ความพลอยยินดี ๆ	
๖. อริยสัจ ๔ มีอะไรบ้าง ? ความไม่สบายกายไม่สบายใจ จัดเป็นอริยสัจ ข้อไหน ? (๒๕๖๑)		๑) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ๒) สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์ ๓) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ๔) มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ๆ	จัดเป็นทุกข์ ๆ
๗. เหตุให้เกิดทุกข์ในอริยสัจ ๔ คืออะไร ? (๒๕๕๗)		คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ๆ	
๘. ทุกข์ในอริยสัจ ๔ คืออะไร ? เหตุให้เกิดทุกข์คืออะไร ? (๒๕๕๔)		คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ๆ คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ๆ	
๙. พรหมวิหาร ๔ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		มี ๔ อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ๆ	เพราะเป็นธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้ใหญ่ ๆ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๑๐. นักเรียนผู้ต้องการจะเรียนหนังสือให้ได้ผลดี จะนำอิทธิบาทมาใช้อย่างไร ? (๒๕๕๓)			๑) ต้องสร้างความพอใจในการศึกษาเล่าเรียนก่อนที่เรียกว่า ฉันทะ ๒) เมื่อมีความพอใจ จะเป็นเหตุให้ขยันศึกษาหาความรู้ที่เรียกว่า วิริยะ ๓) เกิดความใฝ่ใจใคร่รู้สิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ที่เรียกว่า จิตตะ ๔) เมื่อเรียนรู้แล้ว ก็ต้องนำความรู้ นั้น มาใคร่ครวญพิจารณาให้เข้าใจเหตุและผลอย่างถูกต้องที่เรียกว่า วิมังสา ดังนี้ ก็จะประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้ ๆ
๑๑. ปัญญาอันเห็นชอบอย่างไร จึงชื่อว่ามรรคในอริยสัจ ๔ ? เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)		ปัญญาอันเห็นชอบว่า สิ่งนี้ทุกข์ สิ่งนี้เหตุให้ทุกข์ เกิด สิ่งนี้ความดับทุกข์ สิ่งนี้ทางให้ถึงความดับทุกข์ได้ ชื่อว่า มรรค ๆ	เพราะเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ๆ
๑๒. อินทริยสังวร คือ สรรวมอินทริย์ อินทริย์ได้แก่ อะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)		ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๆ	
๑๓. ธาตุ ๔ มีธาตุอะไรบ้าง ? ธาตุมีลักษณะแข็งแฉงคือธาตุอะไร ? (๒๕๕๑)		ธาตุ ๔ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ และธาตุลม ๆ ธาตุมีลักษณะแข็งแฉงคือธาตุดิน ๆ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๑๔. ที่ทำงานไม่สำเร็จผลตามที่มีมุ่งหมาย เพราะขาดคุณธรรมอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)	เพราะขาดอิทธิบาท คือ คุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง ๑	๑) นันทะ คือ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ คือ เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓) จิตตะ คือ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ ๔) วิมังสา คือ หมั่นตรិตรอง พิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น ๑	
ปัญจกะ คือ หมวด ๕			
๑. กายกับใจของเราแบ่งออกเป็นกี่กอง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)		แบ่งออกเป็น ๕ กอง ๑ คือ ๑) กอกรูป ๒) กอกรเวทนา ๓) กอกรสัญญา ๔) กอกรสังขาร ๕) กอกรวิญญาน ๑	
๒. กรรมอันเป็นบาปหนักที่สุด ห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพาน คือกรรมอะไร ? จงยกตัวอย่างสัก ๓ ข้อ (๒๕๕๘)		คือ อนันตริยกรรม ๕ ๑ มี ๑) มาตุฆาต ฆ่ามารดา ๒) ปิตุฆาต ฆ่าบิดา ๓) อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์ ๔) โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป ๕) สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน ๑	
๓. อานิสงส์การฟังธรรมมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)		๑) ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		๒) สิ่งใดได้เคยฟังแล้ว แต่ ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจ สิ่งนั้นชัด ๓) บรรเทาความสงสัย เสียได้ ๔) ทำให้ความเห็นให้ถูกต้อง ได้ ๕) จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส	
๔. การจะเป็นนักเทศน์ที่ดี จะต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ? จงตอบมาสัก ๓ ข้อ (๒๕๕๓)		การจะเป็นนักเทศน์ที่ดี จะต้องมีคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ ๑) แสดงธรรมไป ตามลำดับ ไม่ตัดลัดให้ ขาดความ ขาดความ ๒) อ่างเหตุผลแนะนำให้ ผู้ฟังเข้าใจ ๓) ตั้งจิตเมตตาปรารถนา ให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ๔) ไม่แสดงธรรมเพราะ เห็นแก่ลาภ ๕) ไม่แสดงธรรมกระทบ ตนและผู้อื่น คือ ไม่ยก ตนเสียลืผู้อื่น ๆ	
๕. อภินหปัจจเวกขณะ คือข้อที่ควรพิจารณาเนื่อง ๆ ๕ อย่าง ทรงสอนให้พิจารณา อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)		ทรงสอนให้พิจารณา ๑) ความแก่ ว่าเรามีความ แก่เป็นธรรมดาไม่ล่วง พ้นความแก่ไปได้ ๒) ความเจ็บไข้ ว่าเรามี	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		<p>ความเจ็บไข้เป็น ธรรมดาไม่ล่วงพ้น ความเจ็บไข้ไปได้</p> <p>๓) ความตาย ว่าเรามีความ ตายเป็นธรรมดาไม่ล่วง พ้นความตายไปได้</p> <p>๔) ความพลัดพราก ว่าเรา จะต้องพลัดพรากจาก ของรักของชอบใจ ทั้งนั้น</p> <p>๕) กรรม ว่าเรามีกรรมเป็น ของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ</p>	
๖. ชั้นที่ ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? ย่อเป็น ๒ อย่างไร ? (๒๕๕๖)		<p>ได้แก่ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้น ฯ</p> <p>ย่อเป็น ๒ อย่างนี้ คือ</p> <p>๑) รูปชั้น คงเป็นรูป</p> <p>๒) เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้น ๔ ชั้นนี้ เป็นนาม ฯ</p>	
๗. คิดอย่างไรเรียกว่า พยาบาท ? คิดอย่างนั้นเกิด โทษอะไร ? (๒๕๕๕)		คิดปองร้ายผู้อื่น ฯ	เกิดโทษคือปิดกั้นจิตใจไม่ให้ บรรลुकุศล ฯ
๘. อภินหัจจเวกขณั์ชื่อว่า ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เรา จะต้องพลัดพรากจากของรัก			ได้รับประโยชน์ คือ สามารถบรรเทาความพอใจรัก ใคร่ในของรักของชอบใจและ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ของชอบใจทั้งสิ้น ดังนี้ ผู้พิจารณาได้รับประโยชน์อย่างไร ? จงอธิบาย (๒๕๕๔)			ป้องกันความทุกข์โทมนัส ในเวลาเมื่อตนต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ฯ
๘. สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาเนื่อง ๆ มีอะไรบ้าง ? ทรงให้พิจารณาอย่างไร ? (๒๕๖๑)		<p>มีความแก่ ความเจ็บไข้ ความตาย ความพลัดพราก และกรรม ฯ</p> <p>ทรงสอนให้พิจารณาว่า</p> <p>๑) เรามีความแก่เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้</p> <p>๒) เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้</p> <p>๓) เรามีความตายเป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความตายไปได้</p> <p>๔) เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น</p> <p>๕) เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดีทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ</p>	
๑๐. ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คืออะไรบ้าง ? ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่า อินทรีย์ เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)		<p>ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คือ</p> <p>๑) สัทธา ความเชื่อ</p> <p>๒) วิริยะ ความเพียร</p> <p>๓) สติ ความระลึกได้</p> <p>๔) สมาธิ ความตั้งใจมั่น</p> <p>๕) ปัญญา ความรอบรู้ ฯ</p>	<p>ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่า อินทรีย์ เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน ฯ</p>

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๑๑. ธรรมอันเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)	คือ นีวรณ ๕	๑) กามฉันท คือ พอใจรักใคร่ในอารมณ์ ที่ชชอบใจ มีรูป เป็นต้น ๒) พยาบาท คือ คิดปองร้ายผู้อื่น ๓) ถีนมิตฺตะ คือ ความที่จิตหดหู่และ เคลิบเคลิ้ม ๔) อุทธัจจกุกกุกจะ คือ ความฟุ้งซ่านและ รำคาญ ๕) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลไม่ตกลงใจ ฯ	
ฉีกะ คือ หมวด ๖			
๑. อินทรีย์ ๖ กับอารมณ์ ๖ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ? (๒๕๕๕)		มีความสัมพันธ์กันดังนี้ ๑) ตา เป็นใหญ่ในการเห็น อารมณ์ คือ รูป ๒) หู เป็นใหญ่ในการฟัง อารมณ์ คือ เสียง ๓) จมูก เป็นใหญ่ในการ สูดดม อารมณ์ คือ กลิ่น ๔) ลิ้น เป็นใหญ่ในการลิ้ม อารมณ์ คือ รส ๕) กาย เป็นใหญ่ในการ ถูกต้อง อารมณ์ คือ โภภุฏัพพะ ๖) ใจ เป็นใหญ่ในการรู้ อารมณ์ คือ ธรรม ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๒. อายตนะภายนอก ๖ ได้แก่ อะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)		ได้แก่ รูป, เสียง, กลิ่น, รส, โผฏฐัพพะ คือ อารมณ์ที่มาถูกต้องกาย, ธรรม คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ ฯ	
๓. อายตนะภายใน ๖ ได้แก่ อะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)		ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฯ	
๔. การระ คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? ชื่อว่า การระในการศึกษา หมายถึงอะไร ? (๒๕๕๒)	คือ ความเคารพ เอื้อเฟื้อ ฯ	มี ๖ อย่าง ฯ	หมายถึง ความเคารพ เอื้อเฟื้อในไตรสิกขา ฯ
สัตตกะ คือ หมวด ๗			
๑. จงให้ความหมายของคำว่าต่อไปนี ? (๒๕๕๓) ๑) ฐัมมัญญตา ๒) มัตตัญญตา ๓) กาลัญญตา		๑) ฐัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักว่า สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ ๒) มัตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิต แต่โดยทางที่ชอบ และรู้ประมาณในการบริโภคแต่พอควร ๓) กาลัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา อันสมควรในอันประกอบกิจนั้น ๆ ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
อัฐฐกะ คือ หมวด ๘			
๑. เมื่อโลกธรรม ๘ เกิดขึ้น แก่ตน ควรพิจารณาอย่างไร ? (๒๕๕๕)			ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็สักแต่ว่า เกิดขึ้น มันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาเห็นแล้วก็อย่ายินดีใน ส่วนที่น่าปรารถนา และอย่ายิน ร้ายในส่วนที่ไม่น่าปรารถนา ฯ
๒. โลกธรรม ๘ มีอะไรบ้าง? (๒๕๕๕)		๑) มีลาภ ๒) ไม่มีลาภ ๓) มียศ ๔) ไม่มียศ ๕) สรรเสริญ ๖) นินทา ๗) สุข ๘) ทุกข์ ฯ	
๓. สัมมาสัมมัตตะ ทำการงาน ชอบ คือทำอย่างไร ? (๒๕๖๑)		คือ ทำโดยเว้นจากกาย ทุจริต ๓ ได้แก่ ๑) เว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒) เว้นจากการลักทรัพย์ ๓) เว้นจากการประพฤติด ในกาม ฯ	
๔. สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรอย่างไร? (๒๕๕๕)		เพียรในที่ ๔ สถาน (สัมมัมปธาน ๔) คือ ๑) เพียรระวังไม่ให้บาป เกิดขึ้น ๒) เพียรละบาปที่เกิดขึ้น แล้ว ๓) เพียรให้กุศลเกิดขึ้น ๔) เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้น แล้ว ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๕. คำว่า เจริญชอบ ในมรรค มีองค์ ๘ นั้น คือ เจริญอย่างไร ? (๒๕๖๐)		เจริญเว้นจากวจีทุจริต ๔ ๑) เว้นจากพูดเท็จ ๒) เว้นจากพูดส่อเสียด ๓) เว้นจากพูดคำหยาบ ๔) เว้นจากพูดเพื่อเจ้า ๑	
นวกะ คือ หมวด ๕			
๑. มละ คืออะไร ? เป็นศิษย์ได้ ดีแล้วทำมีนตึงกับอาจารย์ จัดเข้าในมละอย่างไร ? และควรชำระมละอย่างนั้น ด้วยธรรมอะไร ? (๒๕๕๐, ๒๕๕๒)	มละ คือ มลทิน ๑	จัดเข้าใน มักกะ ลบหลู่คุณท่าน ๑	ควรชำระด้วยกตัญญูทเวทิตา ความรู้คุณท่านแล้วตอบแทน ๑
ทสกะ คือ หมวด ๑๐			
๑. บรรพชิตผู้พิจารณาเนื่อง ๆ ว่า วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำ อะไรอยู่ จะได้รับประโยชน์ อะไร ? (๒๕๕๖)			จะได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร งดเว้นสิ่งที่เป็นโทษ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ๑
คิหิปฏิบัติ จตุกกะ คือ หมวด ๔			
๑. การคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย อย่างไร ? (๒๕๕๕)			เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่าง นี้ คือ การร่วมกินร่วมนอน ร่วม เที่ยว ร่วมพรรคร่วมพวก ร่วมไป มาหาสู่กับคนชั่ว มักจะถูกคนชั่ว ชักจูงไปในทางชั่ว เช่น คนไม่เคย เป็นนักเลงหญิง ไม่ติดสุรา ไม่เล่น การพนัน ไม่เป็นอันธพาล ก็ยอม ถูกชักจูงไปจนกลายเป็นนักเลง หญิงได้ เป็นต้น ๑

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๒. ทราบว่าผู้ครองเรือนควรตั้งอยู่ในธรรมข้อใดบ้าง ? (๒๕๕๕, ๒๕๕๘, ๒๕๖๑)	ควรตั้งอยู่ใน ทวารวาศธรรม ๔ ๑	คือ ๑) สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน ๒) ทมะ รู้จักข่มจิตของตน ๓) ขันติ อดทน ๔) จาคะ สละให้ปัน สิ่งของของตนแก่คน ที่ควรให้ปัน ๑	
๓. อบายมุข คืออะไร ? ความเป็นนักเลงสุราจัดเป็น อบายมุขเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๗)	อบายมุข คือ เหตุเครื่อง ฉิบหาย ๑		เพราะเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เกิดโรค ถูกตีเตียน ไม่รู้จักอาย ทอนกำลังปัญญา ๑
๔. มิตรแท้ มีกี่จำพวก ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)		มี ๔ จำพวก ๑ คือ ๑) มิตรมีอุปการะ ๒) มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข ๓) มิตรแนะนำประโยชน์ ๔) มิตรมีความรักใคร่ ๑	
๕. คุณธรรมเป็นเครื่องยึด เหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๔, ๒๕๕๖, ๒๕๖๑)		๑) ทาน คือ ให้ปันสิ่งของ ของตนแก่ผู้อื่นที่ควร ให้ปัน ๒) ปิยวาจา คือ เกรงใจวาจา ที่อ่อนหวาน ๓) อัถตจริยา คือ ประพฤติ สิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา คือ ความเป็นคนมีตนเสมอ ไม่ถือตัว ๑	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
<p>๖. ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่นานไม่ได้ เพราะเหตุอะไร? (๒๕๕๕)</p>		<p>เพราะเหตุ ๔ อย่าง คือ</p> <p>๑) ไม่แสวงหาพัสตุที่หายแล้ว</p> <p>๒) ไม่บูรณะพัสตุที่คร่ำคร่า</p> <p>๓) ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ</p> <p>๔) ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นแม่เรือนพ่อเรือน</p>	
<p>๗. ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันเรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๒)</p>	<p>เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ฯ</p>	<p>มีดังนี้</p> <p>๑) อุกุฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่นในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตที่ดีในการศึกษาเล่าเรียนที่ดีในการทำธุระหน้าที่ของตนที่ดี</p> <p>๒) อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตรายที่ดี รักษาการงานของตน ไม่ให้เสื่อมเสียไป</p> <p>๓) กัลยาณมิตตตา คือ ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว</p> <p>๔) สมชีวิตา คือ</p>	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		ความเลียงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ ที่หาได้ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ฯ	
๘. ข้อว่า “แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้” ดังนี้ เป็นลักษณะของมิตรแท้ ประเภทใด ? (๒๕๕๑)		มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ฯ	
๙. มิตรแท้ที่ควรคบ มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)		มี ๔ ประเภท คือ ๑) มิตรมีอุปการะ ๒) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๓) มิตรแนะประโยชน์ ๔) มิตรมีความรักใคร่ ฯ	
๑๐. อบายमुख ๔ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)		๑) ความเป็นนักเลงหญิง ๒) ความเป็นนักเลงสุรา ๓) ความเป็นนักเลงเล่นการพนัน ๔) ความคบคนชั่วเป็นมิตร ฯ	
คิหิปฏิบัติ ปัญจกะ คือ หมวด ๕			
๑. อุบาทกอุบาทิกาควรตั้งอยู่ในคุณสมบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		อุบาทกอุบาทิกาควรตั้งอยู่ในคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ ๑) ประกอบด้วยศรัทธา ๒) มีศีลบริสุทธิ์ ๓) ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อเรื่องกรรม ไม่เชื่อมงคล	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		๔) ไม่แสวงหาเขตบุญนอก พระพุทธศาสนา ๕) บำเพ็ญบุญแต่ใน พระพุทธศาสนา ฯ	
๒. ศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็น นิตย คือศีลอะไร ? ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๕๓, ๒๕๕๖, ๒๕๖๑)	คือ ศีล ๕ ฯ	ได้แก่ ๑) เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ ตกลงไป ๒) เว้นจากถือเอาสิ่งของที่ เจ้าของไม่ได้ให้ด้วย อาการแห่งขโมย ๓) เว้นจากการประพาศิผิต ในกาม ๔) เว้นจากพูดเท็จ ๕) เว้นจากดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็น ที่ตั้งแห่งความ ประมาท ฯ	
๓. อุบาสกอุบาสิกา ได้แก่ บุคคลเช่นไร ? การค้าขายที่ ห้ามอุบาสกอุบาสิกาประกอบ คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)	ได้แก่ คฤหัสถ์ผู้ถึง พระรัตนตรัย เป็นสรณะ ฯ	คือ ๑) ค้าขายเครื่องประหาร ๒) ค้าขายมนุษย์ ๓) ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับ ฆ่าเพื่อเป็นอาหาร ๔) ค้าขายน้ำเมา ๕) ค้าขายยาพิษ ฯ	
๔. มิจฉาวณิชา คืออะไร ? การค้าขายเด็ก การค้าขายยา เสพติด การค้าขายเบ็ดตกปลา	มิจฉาวณิชา คือ การค้าขาย ที่ไม่ชอบ ธรรม ฯ		การค้าขายเด็ก จัดเข้าในค้ำขายมนุษย์ การค้าขายยาเสพติด จัดเข้าในค้ำขายน้ำเมา

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
จัดเป็นมิจฉาวณิชาข้อใด ? (๒๕๕๒)			การค้าขายเบ็ดตกปลา จัดเข้าในค้าขายเครื่องประหาร ฯ
๕. การค้าขายสุรา เป็นอาชีพที่ ถูกต้องตามกฎหมายในทาง พระพุทธศาสนา มีความเห็น ไว้อย่างไร ? (๒๕๕๑)			ทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นมิจฉาวณิชา การค้าขายไม่ชอบธรรมเป็นข้อ ห้าม อุบาสกไม่ควรประกอบ ฯ
คิหิปฏิบัติ ฉักกะ คือ หมวด ๖			
๑. ศิษย์ที่ดีพึงปฏิบัติต่อครู อาจารย์อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๘)		พึงปฏิบัติต่อท่านด้วยสถาน ๕ อย่างนี้ คือ ๑) ด้วยลุกขึ้นยืนรับ ๒) ด้วยเข้าไปยืนคอยรับใช้ ๓) ด้วยเชื่อฟัง ๔) ด้วยอุปัฏฐาก ๕) ด้วยเรียนศิลปวิทยา โดยเคารพ ฯ	
๒. บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อ มารดาบิดาอย่างไร ? (๒๕๕๘)		พึงปฏิบัติดังนี้ ๑) ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยง ท่านตอบ ๒) ทำกิจของท่าน ๓) ดำรงวงศ์สกุล ๔) ประพฤติตนให้เป็นคน ควรรับทรัพย์มรดก ๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน ฯ	
๓. ในทิส ๖ เหล่านี้หมายถึง ใคร ? (๒๕๕๗) ก) ทิสเบื้องหน้า		ก) ทิสเบื้องหน้า คือ บิดา มารดา ข) ทิสเบื้องขวา คือ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ข) ทิศเบื้องขวา ค) ทิศเบื้องหลัง ง) ทิศเบื้องซ้าย จ) ทิศเบื้องบน		ครูอาจารย์ ค) ทิศเบื้องหลัง คือ บุตรภรรยา ง) ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย จ) ทิศเบื้องบน คือ สมณพราหมณ์ ฯ	
๔. จงบอกโทษของการดื่มสุรา มาสัก ๓ ข้อ ? (๒๕๕๓)		มีโทษดังนี้ คือ ๑) เสียทรัพย์ ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท ๓) เกิดโรค ๔) ต้องถูกติเตียน ๕) ไม่รู้จักอาย ๖) ทอนกำลังปัญญา ฯ	
๕. อบายมุข คืออะไร ? คบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษ อย่างไร ? (๒๕๕๒)	คือ ทางแห่ง ความเสื่อม ฯ	มีโทษดังนี้ คือ ๑) นำให้เป็นนักเลง การพนัน ๒) นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ ๓) นำให้เป็นนักเลงเหล่า ๔) นำให้เป็นคนหลงเขา ด้วยของปลอม ๕) นำให้เป็นคนหลงเขา ชิงหน้า ๖) นำให้เป็นคนหัวไม้ ฯ	

๒.๒ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาพุทธประวัติ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
บทนำ		
๑. พุทธประวัติ คืออะไร ? มีความสำคัญอย่างไรจึงต้องเรียนรู้ ? (๒๕๕๘)	คือ เรื่องที่พรรณนาความเป็นไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ	มีความสำคัญในการศึกษาและปฏิบัติพระพุทธานุศาสน์ เพราะแสดงพระพุทธานุจริยาให้ปรากฏ ฯ
๒. พุทธประวัติ คืออะไร? การเรียนรู้พุทธประวัตินั้นได้ประโยชน์อย่างไร ? (๒๕๖๑)	คือ เรื่องที่พรรณนาความเป็นไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ	ได้ประโยชน์ คือ ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธานุเจ้าและแนวทางในการดำเนินชีวิตตามพระพุทธานุจริยา ฯ
๓. การเรียนรู้พุทธประวัติได้ประโยชน์อย่างไร ? (๒๕๕๒)		ได้ประโยชน์ ๒ ประการ คือ ๑) ด้านการศึกษา ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธานุเจ้า เช่นเดียวกับการศึกษาด้านาน ความเป็นมาของชาติตน ทำให้บุคคลได้ทราบว่า ชาติของตนเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น ๒) ด้านปฏิบัติ ทำให้บุคคลได้แนวในการดำเนินชีวิตตามพระพุทธานุจริยา อันเป็นปฏิปทานำความสุข ความเจริญมาให้แก่บุคคล ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ฯ
ปริศนาที่ ๑ ชมพูทวีปและประชาชน		
๑. ชมพูทวีปแบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คืออะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		คือ มัชฌิมชนบท และปัจฉิมชนบท ฯ
๒. ประชาชนในชมพูทวีปมีกี่จำพวก ?	มี ๒ จำพวก ฯ คือ ๑) มลลิกะ เจ้าของถิ่นเดิม ๒) อริยกะ พวกอพยพมาใหม่ ฯ	

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
จำพวกไหนบ้าง ? (๒๕๕๔)	(หรือจะตอบว่า มี ๔ จำพวก หรือ วรรณะ ๔ ก็ได้)	
๓. ประชาชนในชมพูทวีป มีกี่จำพวก ? พระพุทธเจ้า สืบเชื้อสายมาจากชนชาติ ใด ? (๒๕๕๔)	มี ๒ จำพวก ๆ คือ ๑) มลิกกะ เจ้าของถิ่นเดิม ๒) อริยกะ พวกอพยพมาใหม่ ๆ สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอริยกะ ๆ	
๔. คนในชมพูทวีปแบ่งเป็น กี่วรรณะ ? อะไรบ้าง ? พระพุทธบิดาอยู่ในวรรณะ อะไร ? (๒๕๕๑)	แบ่งเป็น ๔ วรรณะ ๆ คือ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ วรรณะศูทร ๆ อยู่ในวรรณะกษัตริย์ ๆ	
๕. วรรณะทั้ง ๔ มีหน้าที่ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๕)	มีหน้าที่ต่างกันดังนี้ ๑) กษัตริย์ มีหน้าที่รักษาบ้านเมือง ๒) พราหมณ์ มีหน้าที่ฝึกสอนและ ทำพิธี ๓) แพศย์ มีหน้าที่ทำนาค้าขาย ๔) ศูทร มีหน้าที่รับจ้างใช้แรงงาน ๆ	
ปริเฉทที่ ๒ ลักขณบทและศากยวงศ์		
๑. ศากยวงศ์สืบเชื้อสาย มาจากชนชาติใด ? ชนชาตินั้นมาตั้งถิ่นฐาน ในชมพูทวีปได้อย่างไร? (๒๕๕๓)	สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอริยกะ ๆ	ชาวอริยกะนั้นเป็นผู้เจริญด้วยความรู้และ ขนบธรรมเนียม มีอำนาจมากกว่าพวก มลิกกะเจ้าของถิ่นเดิม เมื่อข้ามภูเขาหิมาลัยมาก็รุกไล่พวกมลิกกะ เจ้าของถิ่นเดิมให้ถอยร่นลงมาทางใต้ แล้วเข้าตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีปแทน ๆ
ปริเฉทที่ ๓ พระสิทธัตถราชกุมารประสูติ		
๑. เจ้าชายสิทธัตถะอุบัติขึ้น ในวรรณะใด ? ชนชาติไหน ? (๒๕๖๑)	วรรณะกษัตริย์ ๆ ชนชาติอริยกะ ๆ	

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๒. พระพุทธบิดาทรงมีพระนามว่าอะไร ? ทรงปกครองแคว้นอะไร ? เมืองหลวงชื่ออะไร ? (๒๕๕๖)	พระนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ ฯ ทรงปกครองแคว้นสักกะ ฯ เมืองหลวงชื่อ กบิลพัสดุ์ ฯ	
๓. พระเจ้าสุทโธทนะ มีพระราชโอรสพระราชธิดากี่พระองค์ ? มีพระนามว่าอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)	มีพระราชโอรส ๒ พระองค์ ฯ คือ ๑) พระสิทธัตถกุมาร ๒) พระนันทกุมาร มีพระราชธิดา ๑ พระองค์ ฯ คือ พระนางรูปนันทา ฯ	
๔. พระนามและนามต่อไปนี้อยู่เกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร ๑) มหาปชาบดีโคตมี ๒) อสิตดาบส (ภาพเทวิลดาบส) ? (๒๕๕๕)	๑) มหาปชาบดีโคตมี เป็นพระมาตุจฉา คือ พระน้านางของเจ้าชายสิทธัตถะ ๒) อสิตดาบส (ภาพเทวิลดาบส) คือดาบสผู้เป็นที่คุ้นเคยของราชสกุลได้เข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติและพยากรณ์ว่า พระราชกุมารจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชหรือศาสดาเอกในโลก ฯ	
๕. บุคคลต่อไปนี้อยู่เกี่ยวข้องกับพระมหามงกุฎในฐานะใด ? (๒๕๕๕) ก) พระเจ้าสีหหนุ ข) พระนางมหาปชาบดีโคตมี ค) พระนางยโสธรา	ก) พระเจ้าสีหหนุ เป็นพระเจ้าปู่ ข) พระนางมหาปชาบดีโคตมี เป็นพระน้านาง หรือพระมารดาเลี้ยง ค) พระนางยโสธรา เป็นพระชายา ง) นายฉันทะ เป็นผู้ตามเสด็จคราวเสด็จออกบรรพชา จ) นางสุชาดา เป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาสก่อนตรัสรู้ ฯ	

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
<p>ง) นายฉันทะ</p> <p>จ) นางสุชาดา</p>		
<p>๖. พระมหาบุรุษประสูติที่ไหน ? เมื่อไร ? (๒๕๕๗)</p>		<p>สวนลุมพินีวัน</p> <p>ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ ฯ</p> <p>วันเพ็ญ เดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๘๐ ปี ฯ</p>
<p>๗. อสิตดาบสกล่าวทำนายพระมหาบุรุษไว้ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๗, ๒๕๖๑)</p>		<p>ว่ามีคติเป็น ๒ คือ</p> <p>๑) ถ้าอยู่ครองฆราวาส จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ</p> <p>๒) ถ้าออกบวช จักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ</p>
<p>๘. อสิตดาบสอาฬารดาบสและอุทกดาบสมีความเกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษอย่างไร ? (๒๕๕๖)</p>	<p>อสิตดาบสเป็นผู้ค้นเคย เป็นที่เคารพนับถือของศากยสกุล ในเวลาที่พระมหาบุรุษประสูติใหม่ๆ ท่านได้ไปเยี่ยมและได้พยากรณ์ทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษว่ามีคติเป็น ๒ ก่อนคนอื่นทั้งหมด ฯ</p> <p>อาฬารดาบสและอุทกดาบสเป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้งสอง ฯ</p>	
<p>๙. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ ๕ วัน พระราชบิดาโปรดให้ทำอะไร เพื่อพระราชกุมารบ้าง ? (๒๕๕๖)</p>		<p>พระราชบิดา เจริญพรահมณ ๑๐๘ คน มาเลี้ยงภัตตาหาร</p> <p>ทรงจัดพิธีขนานพระนามพระราชกุมารว่า สิทธัตถกุมาร</p> <p>และทรงคัดเลือกพรَاهมณ ๘ คน ทำนายลักษณะพระราชกุมาร ฯ</p>

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๑๐. เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระชนมายุได้ ๗ ปี ๑๖ ปี ๒๕ ปี มีเหตุการณ์สำคัญ เกิดแก่พระองค์อะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)		๑) เมื่อพระชนมายุได้ ๗ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้ขุดสระโบกขรณี ๓ สระ ในพระราชวัง ให้เป็นที่เล่นสำราญแก่พระองค์ ๒) เมื่อพระชนมายุได้ ๑๖ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้สร้างปราสาท ๓ หลัง เพื่อเป็นที่เสด็จอยู่ใน ๓ ฤดู และตรัสขอพระนางยโสธราพิมพา มาอภิเษกเป็นพระชายา ๓) เมื่อพระชนมายุได้ ๒๕ ปี ได้พระโอรส นามว่าพระราหูกุมาร และเสด็จออกบรรพชา ฯ
๑๑. ภายใน ๗ วัน หลังจาก สิทธีตถะราชกุมารประสูติแล้ว มีเหตุการณ์สำคัญ เกิดขึ้นแก่พระองค์อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		๑) วันที่ ๓ อสิตดาบส (หรือกาฬเทวิลดาบส) เข้าไปเฝ้าเยี่ยมและทำนายพระลักษณะ ๒) วันที่ ๕ พระเจ้าสุทโธทนะเชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คน มาฉันโภชนาหารและขนานพระนามพระราชกุมารว่า สิทธีตถะกุมาร ๓) วันที่ ๗ พระราชมารดาทิวงคต ฯ
๑๒. อสิตดาบสได้ทำนาย สิทธีตถะกุมารไว้อย่างไร ? (๒๕๕๑)		ทำนายไว้ว่า ถ้าอยู่ครองสมบัติ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวช จักได้เป็นพระศาสดาเอกในโลก ฯ
ปริเฉทที่ ๔ เสด็จออกผนวช		
๑. เจ้าชายสิทธัตถะทรงปรารถนาถึงอะไร จึงเสด็จออกบรรพชา ? และทรงบรรพชาได้กี่ปี จึงตรัสรู้ ? (๒๕๕๕, ๒๕๕๘, ๒๕๖๑)		ทรงปรารถนาถึงเทวทูต ๔ ได้แก่ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย สมณะ ฯ ทรงบรรพชาได้ ๖ ปีจึงตรัสรู้ ฯ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๒. เทวทูต ๔ ที่เจ้าชาย สิทธิศตตระทรงเห็นคือ อะไรบ้าง ? ทรงเห็นแล้ว มีพระดำริ อย่างไร ? (๒๕๕๒, ๒๕๕๖)	คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ฯ	ทรงมีพระดำริว่า บุคคลทั่วไปถูกความเจ็บ ความแก่ ความตายครอบงำ ไม่ล่วงพ้นไปได้ ถึงพระองค์เองก็มิอย่างนั้นเป็นธรรมดา ควรแสวงหาอุบายเครื่องพ้นทุกข์ แต่ฆราวาสเป็นที่คับแคบ คงเป็นทางที่มา แห่งศุติ บรรพชาเป็นช่องว่าง พอที่จะ แสวงหาอุบายนั้นได้ จึงน้อมพระหฤทัยไป ในบรรพชา ฯ
๓. พระพุทธเจ้าเสด็จออก บรรพชา ตรัสรู้ และ ปรินิพพาน เมื่อมี พระชนมายุเท่าไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		เสด็จออกบรรพชา เมื่อมีพระชนมายุ ๒๙ ปี ตรัสรู้ เมื่อมีพระชนมายุ ๓๕ ปี ปรินิพพาน เมื่อมีพระชนมายุ ๘๐ ปี ฯ
ปริเฉทที่ ๕ ตรัสรู้		
๑. พระมหาบุรุษเสด็จ ประทับบำเพ็ญเพียร จนถึงตรัสรู้ ณ ตำบลใด ? (๒๕๕๖)		ณ ตำบลอูรุเวลาเสนานิคม ฯ
๒. ทุกรกิริยา คืออะไร ? พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญ ตุกรกิริยาด้วยอาการ อย่างไรบ้าง ? จงบอกมา ๑ ข้อ (๒๕๕๕)		ตุกรกิริยา คือ การทรมานกายให้ลำบาก ฯ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ ตุกรกิริยา ๓ วาระ ได้แก่ ๑) ทรงกคพระทนต์ด้วยพระทนต์ (กัดฟัน) กคพระดาลูด้วยพระชิวหา (เอาลิ้นคุณ เพดาน) ไว้จนแน่นจนพระเสโท (เหงื่อ) ไหลออกจากพระกัจฉะ (รักแร้) ๒) ทรงฟ่อนกลิ้งนลมหายใจเข้าออก ๓) ทรงอดพระกระยาหาร

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๓. พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญทศกิริยา ณ ที่ไหน? ผู้ที่รู้เห็นเป็นพยานในเรื่องนี้คือใคร? (๒๕๕๔)	พยาน คือ พระปัญญาวัคคีย์ ๗	ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ๗
๔. การที่พระมหากษัตริย์ทรงเลิกบำเพ็ญทศกิริยานั้นเพราะเหตุไร? (๒๕๕๒)		เพราะทรงดำริว่า ทศกิริยาที่ทรงบำเพ็ญนั้นจะยิ่งไปกว่านี้ไม่มี แต่ก็ไม่เป็นทางให้ตรัสรู้ได้ การบำเพ็ญเพียรทางจิตจักเป็นทางตรัสรู้ได้กระมัง แต่คนซุบซอมเช่นนี้ไม่สามารถทำได้ จึงทรงเลิกบำเพ็ญทศกิริยากลับมาเสวยพระอาหารตามปกติ ๗
๕. พระมหากษัตริย์ได้ทรงศึกษาในสำนักอาหารดาบส และอุทกดาบสจนจบวิชาความรู้ของอาจารย์ การที่กล่าวว่ พระองค์ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เองโดยไม่มีใครเป็นครูอาจารย์นั้นเพราะเหตุไร? (๒๕๕๔)		เพราะความรู้ที่เรียนในสำนักดาบสทั้ง ๒ นั้นเป็น โลกียธรรม ส่วนความรู้ที่ตรัสรู้เองนั้นเป็น โลกุตตรธรรมที่ไม่มีใครรู้มาก่อน ๗
๖. ปัญจวัคคีย์ คือใคร? มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าขณะที่ยังทรงบำเพ็ญทศกิริยาอย่างไร? (๒๕๕๓)	คือ นักบวชกลุ่มหนึ่ง มีทั้งหมด ๕ คน มีท่าน โกณฑัญญะเป็นหัวหน้า ๗ ได้ตามเสด็จ คอยอุปัฏฐากรับใช้อยู่ตลอดเวลา ๗	
๗. พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัยว่าจะแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ก่อนเพราะเหตุไร? (๒๕๕๕, ๒๕๖๑)		เพราะทรงระลึกถึงอุปการคุณของปัญจวัคคีย์ว่า ได้เป็นอุปัฏฐากพระองค์เมื่อครั้งทรงบำเพ็ญทศกิริยา ๗

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
ปริเฉทที่ ๖ ปฐมเทศนาและปฐมสาวก		
๑. ปัญจวัคคีย์ ได้แก่ใครบ้าง ? ท่านเหล่านั้นอุปสมบทด้วยวิธีอะไร ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๘)	ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ฯ อุปสมบทด้วยวิธี เอหิภิกขุอุปสัมปทา ฯ	
๒. เมื่อพระศาสดาเสด็จไปเมืองพาราณสีเพื่อโปรดปัญจวัคคีย์ ทรงพบใครในระหว่างทาง ? และหลังสนทนากันแล้ว ผู้นั้นได้บรรลุผลอะไร ? (๒๕๕๖)	ทรงพบอุปกาศิก ฯ	ไม่ได้บรรลุผลอะไร ฯ
๓. ผู้ประกาศตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ เป็นครั้งแรก คือใคร ? ได้พบพระพุทธเจ้าที่ไหน ? (๒๕๕๘)	คือ ตปุสสะและภัลลิกะ ฯ	ได้พบพระพุทธเจ้าที่ใต้ต้นราชายตนะ (ต้นเกด) ฯ
๔. บุคคลผู้แสดงตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ เป็นคนแรกคือใคร ? (๒๕๕๖)	ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือ ตปุสสะและภัลลิกะ ฯ ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือ บิดาพระยสะ ฯ	
๕. พระกระยาหารมื้อแรกของพระพุทธเจ้าหลังตรัสรู้คืออะไร? ใครเป็นผู้ถวาย ? (๒๕๕๑)	พ่อค้า ๒ คน ชื่อตปุสสะและภัลลิกะ ฯ	คือ ข้าวสัตตคูง ข้าวสัตตคู้อน ฯ
๖. เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ พระองค์ทรง		๑) บุคคลบางคน มีกิเลสน้อย มีอินทรีย์ แก่กล้า เป็นผู้จะฟังสอนให้รู้ได้โดยง่าย

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
พิจารณาบุคคลผู้สามารถ จะตรัสรู้ธรรมได้โดย เปรียบเทียบกับบัว ๓ เหล่า อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๓)		อาจจะตรัสรู้ธรรมพิเศษได้โดยลับปล้น เปรียบเหมือนบัวที่ตั้งอยู่บนน้ำ เมื่อถูกแสงอาทิตย์ก็จักบานในวันนั้น ๒) บุคคลบางคน มีกิเลสปานกลาง มีอินทรีย์ปานกลาง เป็นผู้จะฟังสอนให้รู้ ได้เมื่อได้รับคำแนะนำ เปรียบเหมือนบัว ที่ตั้งอยู่เสมอน้ำ จักบานในวันพรุ่งนี้ ๓) บุคคลบางคน มีกิเลสหนา มีอินทรีย์อ่อน เมื่อได้รับการสั่งสอนอบรมอยู่เสมอ ๆ ก็จะสามารถบรรลุธรรมได้ เปรียบเหมือน บัวที่ตั้งอยู่ในน้ำ จักบานในวันต่อ ๆ ไป ๆ
๗. พระพุทธเจ้าทรงแสดง ปฐมเทศนาแก่ใคร และบังเกิดผลเลิศอย่างไร ? (๒๕๕๗)	แก่พระปัญจวัคคีย์ฯ	บังเกิดผลเลิศ คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้ว ทูลขอบรรพชา ๆ
๘. ปฐมสาวกและปัจฉิม สาวก คือใคร ? (๒๕๕๕, ๒๕๖๑)	ปฐมสาวก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ปัจฉิมสาวก คือ พระสุภัททะ ๆ	
๙. พระสาวกผู้บรรลุพระ โสดาบัน และ พระอรหันต์ ครั้งแรกคือใคร? (๒๕๕๕)	พระโศดาบัน คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ๆ พระอรหันตสาวก คือ พระปัญจวัคคีย์ ๆ	
๑๐. ธรรมจักขุ ดวงตาเห็น ธรรมนั้น คือ เห็นว่า อย่างไร ? ได้เกิดขึ้นแก่ผู้ใด เป็นคนแรก ? (๒๕๕๐)		เห็นว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็น ธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับเป็น ธรรมดา” ๆ เกิดแก่ โภคทัณฺฑพรหมณ์เป็นคนแรก ๆ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๑๑. พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ชื่อว่า เป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๔)		เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร จนได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นองค์แรก ๆ
๑๒. อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงเมื่อไร ? ผลเป็นอย่างไร ? (๒๕๕๒)		ว่าด้วย ขันธ ๕ เป็นอนัตตา ๆ แสดงเมื่อวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ ๆ ผลคือ จิตของพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พ้นแล้วจากอาสวะ เป็นพระอรหันต์ ๆ
๑๓. เทศนาภรณ์แรกชื่ออะไร? ปัจฉิมสักขิสาวกคือสาวกองค์สุดท้ายที่ได้เห็นพระศาสดาได้แก่ใคร ? (๒๕๖๐)	ปัจฉิมสักขิสาวก ได้แก่ พระสุภัททะ ๆ	เทศนาภรณ์แรก ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ๆ
ปริเฉทที่ ๗ ประกาศพระศาสนา		
๑. คำพูดว่า “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ” เป็นคำพูดของใคร ? เพราะเหตุไรจึงพูดเช่นนั้น ? (๒๕๕๕, ๒๕๕๗, ๒๕๕๘)	ของขสกุลบุตร ๆ	เพราะเกิดความเบื่อหน่าย ด้วยเห็นพวกบริวารนอนหลับ มีอาการพิกลต่าง ๆ ๆ
๒. คำว่า “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ” เป็นคำอุทานของใคร ? ความวุ่นวายขัดข้องนั้นสงบลงได้อย่างไร ? (๒๕๕๔)	ของขสกุลบุตร ๆ	โดยการฟังพระธรรมเทศนา อนุปฺพพิทฺธา และอริยสัจ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโปรด ๆ
๓. อนุปฺพพิทฺธา ๕ ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงครั้งแรกแก่ใคร ? (๒๕๕๘)	ทรงแสดงครั้งแรกแก่ ขสกุลบุตร ๆ	ว่าด้วยทาน ศีล สวรรค์ โทษของกามและอานิสงส์แห่งการออกจากกาม ๆ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๔. ฆราวาสที่บรรลุประ อรหัตผลคนแรกคือใคร ? เพราะฟังธรรมอะไร ? (๒๕๕๒)	คือ ยสกุณฑลบุตร ฯ	เพราะฟังอนุบุพพิกิตา และอริยสัจ ๔ ฯ
๕. พระพุทธเจ้าทรงแสดง อาทิตตปริยายสูตรแก่ใคร ? ที่ไหน ? (๒๕๕๑)	แก่ชฎิล ๓ พี่น้อง และบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ	แสดงที่ตำบลคยาสีสะ ใกล้แม่น้ำคยา ฯ
ปริเฉทที่ ๘ เสด็จกรุงราชคฤห์		
๑. พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากใคร ? (๒๕๕๒, ๒๕๕๓)	พระสารีบุตรฟังธรรมจาก พระอัสสชิเถระ พระโมคคัลลานะฟังธรรมจาก พระสารีบุตร ฯ	
๒. พระสารีบุตรสำเร็จเป็น พระโสดาบัน เพราะได้ ฟังธรรมจากใคร ? ธรรมนั้นมีใจความว่า อย่างไร ? (๒๕๖๑)	จากพระอัสสชิเถระ ฯ	ใจความว่า “ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น” ฯ
๓. คำว่า ดวงตาเห็นธรรม นั้นคือเห็นอย่างไร ? พระโมคคัลลานะและ พระสารีบุตรได้ดวงตา เห็นธรรม เพราะฟังธรรม จากใคร ? (๒๕๕๓)	พระโมคคัลลานะ ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากพระสารีบุตร พระสารีบุตร ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ฯ	คือเห็นว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา” ฯ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
ปริเฉทที่ ๕ พุทธกิจในมคธรัฐ		
๑. พระพุทธเจ้าทรงเลือก แคว้นมคธเป็นที่ ประดิษฐาน พระพุทธศาสนาเป็นแห่ง แรก เพราะเหตุใด ? (๒๕๕๒)		เพราะแคว้นมคธ เป็นแคว้นใหญ่มีอำนาจ และบริบูรณ์ด้วยสมบัติมีประชาชนมาก มี เจ้าลัทธิมาก จึงทรงเลือก ฯ
๒. จาตุรงคสันนิบาต คือ การประชุมที่ประกอบด้วย องค์อะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)		ด้วยองค์ ๔ คือ ๑) พระสาวก ๑,๒๕๐ รูป ผู้เข้าประชุมนั้น ล้วนเป็นพระอรหันต์ ๒) ทุกท่านล้วนได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทา ๓) ไม่ได้มีการนัดหมาย ต่างมาประชุมพร้อม กันเอง ๔) วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ (เดือน ๓) และพระศาสดาประทานพระบรมพุทโธ วาท ซึ่งเรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ฯ
ปริเฉทที่ ๑๑ เสด็จโกศลชนบท		
๑. ครั้นพุทธกาล วัดเชตวันนั้น ตั้งอยู่เมือง อะไร ? ใครเป็นผู้สร้าง ถวายเป็นผู้สร้าง ถวายเป็นผู้สร้าง ถวายเป็นผู้สร้าง ? (๒๕๕๕)	อนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นผู้สร้างถวายเป็นผู้สร้าง ถวายเป็นผู้สร้าง ฯ	ตั้งอยู่ที่ เมืองสาวัตถี แคว้น โกศล ฯ
ปริเฉทที่ ๑๒ ปรีนิพพาน		
๑. สังฆนิยสถาน ๔ ตำบล เป็นสถานที่ให้ระลึกถึง เหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)		เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์ ๑) ประสูติ ๒) ตรัสรู้ ๓) ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเป็น ครั้งแรก ๔) เสด็จปรีนิพพาน ฯ

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๒. สถานที่ถวายพระเพลิง พระพุทธรูป ชื่อว่าอะไร ? ตั้งอยู่ในเมือง อะไร ? (๒๕๕๘)		ชื่อว่า มกุฏพันธเจดีย์ ๑ ตั้งอยู่ที่เมืองกุสินารา ๑
๓. ผู้ที่กล่าวสุนทรพจน์ ระงับไม่ให้เกิดสงคราม แย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุ คือใคร ? (๒๕๕๗)	โทณพราหมณ์ ๑	
๔. พระพุทธเจ้าทรง สรรเสริญปฏิบัติบูชายิ่ง กว่าอามิสบูชา เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓, ๒๕๖๑)		เพราะเมื่อพุทธบริษัทปฏิบัติธรรมได้สมควร แก่ธรรมแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยให้ตรัสรู้ธรรม ได้ ทั้งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดใน พระพุทธศาสนา และเป็นพระพุทธประสงค์ หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้ง การปฏิบัตินี้จะทำให้ศาสนาตั้งมั่นอยู่ได้ยืน นาน ๑
๕. สถานที่ต่อไปนี้ เกี่ยวข้องกับพระบรม ศาสดาอย่างไร ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๔) ๑) ลุมพินีวัน ๒) อสิปตนมฤคทายวัน ๓) ลักขณัฐวัน ๔) เวฬุวัน ๕) สาละวัน		๑) ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ประสูติ ๒) อสิปตนมฤคทายวัน เป็นสถานที่ทรง แสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ ๓) ลักขณัฐวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงธรรม เทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสารและบริวาร จนสำเร็จเป็นพระโศดาบัน ๔) เวฬุวัน เป็นสถานที่ทรงแสดง โอวาทปาติโมกข์ ๕) สาละวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงมรรค มีองค์ ๘ แก่สุกัถทปริพาชก และเป็นสถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ๑

ปัญหา	เฉลย	
	ความหมาย, บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง
๖. สังฆเวชนียสถาน ๔ ได้แก่ที่ใดบ้าง ? (๒๕๕๓)		๑) สถานที่ประสูติ ๒) สถานที่ตรัสรู้ ๓) สถานที่แสดงปฐมเทศนา ๔) สถานที่ปรินิพพาน ฯ
๗. พระพุทธรูป สังฆเวชนีย สถาน ตุมพสถูป และ อังคารสถูป ไหนเป็น บริโศกเจดีย์และอุทเทสิก เจดีย์ ? (๒๕๕๒)		สังฆเวชนียสถาน ตุมพสถูป และ อังคารสถูป เป็นบริโศกเจดีย์ ฯ พระพุทธรูป เป็นอุทเทสิกเจดีย์ ฯ
๘. ฐปารหบุคคล คือบุคคล เช่นไร ? ได้แก่ใครบ้าง ? (๒๕๕๔, ๒๕๕๕)	คือ บุคคลที่ควรแก่การบรรจุอัฐิธาตุ ไว้ในสถูปเพื่อเป็นที่กราบไหว้ สักการบูชา ฯ ได้แก่ ๑) พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒) พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓) พระอรหันตสาวก และ ๔) พระเจ้าจักรพรรดิราชา ฯ	
๙. ใครถวายบิณฑบาตแด่ พระพุทธองค์ก่อนตรัสรู้ และก่อนปรินิพพาน ? (๒๕๕๘)	ก่อนตรัสรู้ คือ นางสุชาดา ก่อนปรินิพพาน คือ นายจุนทะ ฯ	
๑๐. พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพานที่ได้ ต้นไม้อะไร ? (๒๕๕๘)		ประสูติและปรินิพพาน ได้ต้นสาละ ฯ ตรัสรู้ ได้ต้นโพธิ์ (อัสสตถพฤกษ์) ฯ

๒.๓ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาศาสนพิธี

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
บทนำ			
๑. ศาสนพิธี คืออะไร ? ผู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้รับ ประโยชน์อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๕)	คือ แบบอย่างหรือ แบบแผนต่างๆ ที่พึง ปฏิบัติในทางพระ ศาสนา ฯ		ย่อมได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ ฉลาดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ บำเพ็ญกุศล การทำบุญ และการ ถวายทาน สามารถจัดพิธีต่างๆ ได้ ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน เชื่อว่า เป็นผู้รักษาขนบประเพณีอันงดงาม ของพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วย ฯ
๒. ศาสนพิธี คืออะไร ? มีหมวดอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)	ศาสนพิธี คือ ระเบียบแบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติทาง ศาสนาโดยเฉพาะ พระพุทธศาสนา ฯ	มี ๔ หมวด คือ ๑) หมวดกุศลพิธี ๒) หมวดบุญพิธี ๓) หมวดทานพิธี ๔) หมวดปกิณกพิธี ฯ	
หมวดที่ ๑ กุศลพิธี			
๑. วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันอะไร ? มีเหตุการณ์สำคัญอะไร เกิดขึ้นในวันนั้น ? (๒๕๕๕)	เป็นวันอัฐมีบูชา ฯ		เป็นวันถวายพระเพลิงพุทธสรีระ ฯ
๒. วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา กำหนดไว้กี่วัน ? มีวันอะไรบ้าง ? (๒๕๕๐, ๒๕๕๘)		๔ วัน ฯ มี ๑) วันวิสาขบูชา ๒) วันอัฐมีบูชา ๓) วันอาสาฬหบูชา ๔) วันมาฆบูชา ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๓. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คืออะไร ? (๒๕๕๘, ๒๕๖๑)	คือ การประกาศตนว่าเป็นผู้ถึงพระพุทธรเจ้าว่าเป็นที่พึ่ง ฯ		
๔. พุทธมามกะหรือพุทธมามิกา หมายถึงบุคคลเช่นไร ? (๒๕๕๓)	หมายถึง บุคคลผู้เป็นชายหรือหญิงผู้รับนับถือพระพุทธรเจ้าเป็นของตน เป็นการยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตนเอง ฯ		
๕. อุโบสถศีล มีกี่ข้อ ? ข้อที่ ๓ ว่าอย่างไร ? การเข้าจำอุโบสถศีลนี้ อยู่ในหมวดไหนของศาสนพิธี ? (๒๕๕๒)		มี ๘ ข้อ ฯ ข้อที่ ๓ ว่า อพรหมจริยา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ ฯ อยู่ในหมวดกุศลพิธี ฯ	
๖. เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักศาสนพิธี เจ้าภาพพึงกรวดน้ำและประนมมือรับพรตอนไหน ? (๒๕๕๓)			เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบทว่า ยถา วาริวหา ฯ เจ้าภาพพึงกรวดน้ำ ไม่ใช่ใช้นิ้วมือรองเวลารินไม่ให้น้ำขาดสาย พอว่าบท สัพพีติโย ฯ รินน้ำให้หมด แล้วประนมมือรับพรต่อไปจนจบ ฯ
๗. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นิยมประกอบพิธีการบูชา		วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา และ วันอาสาฬหบูชา ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
เป็นพิเศษในปีหนึ่งๆ มีวันอะไรบ้าง ? (๒๕๖๐)			
หมวดที่ ๒ บุญพิธี			
๑. บุญพิธีมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)		มี ๒ อย่าง ๆ คือ ๑) การทำบุญงานมงคล ๒) การทำบุญงาน อวมงคล ฯ	
๒. คำว่า “เจริญพระ พุทธมนต์” กับ “สวด พระพุทธรูป” ใช้ใน พิธีต่างกันอย่างไร? (๒๕๕๑, ๒๕๕๕)		คำว่า “เจริญพระพุทธรูป” ใช้ในพิธีมงคล ส่วนคำว่า “สวดพระพุทธรูป” ใช้ในพิธีอวมงคล ฯ	
๓. ในพิธีทำบุญงาน มงคล เข้าภาพพืงจุด เทียนน้ำมันต์ เมื่อ พระสงฆ์เจริญพระ พุทธมนต์สูตรใด ? (๒๕๕๑)	มงคลสูตร ฯ		
หมวดที่ ๓ ทานพิธี			
๑. ปาฏิบุคลิกทานต่าง จากสังฆทานอย่างไร ? (๒๕๕๔)		๑) ปาฏิบุคลิกทาน คือ ทานที่ถวายเจาะจง เฉพาะพระรูปนั้นรูปนี้ ๒) สังฆทาน คือ ทานที่ ถวายไม่เจาะจงพระรูป ใด มอบเป็นของกลาง แก่หมู่สงฆ์ ฯ	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
หมวดที่ ๔ ปกิณกะ			
๑. การแสดงความเคารพพระสงฆ์มีกี่วิธี ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)		มี ๓ วิธี ๆ คือ ๑) ประนมมือ เรียกว่า อัญชลี ๒) ไหว้ เรียกว่า นมัสการ ๓) กราบ เรียกว่า อภิวัต	
๒. การแสดงความเคารพในศาสนพิธีมีอะไรบ้าง ? ในแต่ละอย่างมีวิธีปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๒)		มี ๓ วิธี คือ ๑) ประนมมือ ๒) ไหว้ ๓) กราบ ๆ ๑) ประนมมือ คือ การกระพุ่มมือทั้งสองประกบกันไว้ระหว่างอก โดยให้ทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบ ชิดติดตรงกัน ๒) ไหว้ คือ การยกมือที่ประนมขึ้นพร้อมก้มศีรษะเล็กน้อยให้มือประนมจรดหน้าผาก นิ้วมือ ทั้ง ๒ อยู่ระหว่างคิ้ว ๓) กราบ คือ การแสดงอาการกราบราบลงพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ มีองค์ ๕ ฝ่ามือ ๒ เข้า ๒ หน้าผาก ๑ ๆ	

ปัญหา	เจดีย์		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
๓. คำอาราธนาเบญจศีล ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๕)		มะยัง ภันเต วิสูง วิสูง รักษะนัตถายะ ติสสะระณณะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสูง วิสูง รักษะนัตถายะ ติสสะระณณะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ ตติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสูง วิสูง รักษะนัตถายะ ติสสะระณณะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ ฯ	
๔. การเผด็จสงฆ์และ การอาราธนา ต่างกัน อย่างไร ? (๒๕๖๑)		ต่างกัน คือ ๑) การเผด็จสงฆ์ ได้แก่ การแจ้งความประสงฆ์ ให้สงฆ์ทราบ, ๒) การอาราธนา ได้แก่ การนิมนต์พระสงฆ์ ในพิธีให้ศีล สวดพระ ปริตรหรือแสดงธรรม	
๕. จงเขียนคำอาราธนา พระปริตรมาดู ? (๒๕๕๔, ๒๕๕๗)		วิปตติปะฎีพาหะ สัพพะสัมปัตตีสัทธา สัพพะ ทุกะ วินาสายะ ปะริตตัง พุทธะ มังคะลัง วิปตติปะฎีพาหะ สัพพะสัมปัตตีสัทธา สัพพะ กะยะ วินาสายะ ปะริตตัง พุทธะ มังคะลัง	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
		วิบัติปะฎิพาหะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ โรคะ วินาสายะ ประริตตัง พรุละ มังคะลัง	
๖. ในการประเคนของ ถวายพระ มีวิธีปฏิบัติ อย่างไร ? (๒๕๕๓)		ลักษณะการประเคนมี ๕ ประการ คือ ๑) ของที่พึงประเคนนั้น ไม่ใหญ่โตหรือหนัก เกินไป พอคนปาน กลางยกได้คนเดียว ๒) ผู้ประเคนเข้ามาใน หัตถบาท ๓) เขาน้อมเข้ามา ๔) กิริยาที่น้อมเข้ามาให้ ด้วยกายก็ได้ ด้วยของ เนื่องด้วยกายก็ได้ ๕) ภิกษุรับด้วยกายก็ได้ รับด้วยของเนื่องด้วย กายก็ได้ ฯ	

๒.๒ ตารางวิเคราะห์ปัญหา-เฉลย วิชาวินัยมุข

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา			
๑. ปัจจัยเครื่องอาศัย ของบรรพชิต เรียกว่าอะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)		เรียกว่า นิสสัย ๑ มี ๔ อย่าง ๑ คือ ๑) เที้ยววิณฑบาท ๒) นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๓) อยู่โคนต้นไม้ ๔) ถันยาคองด้วย น้ำมูตรเนา ๑	
๒. ภิกษุผู้ปฏิบัติอย่างไร จึงชื่อว่ามศีล? (๒๕๕๕)			ภิกษุสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย เว้นข้อที่ทรงห้าม ทำตามข้อที่ทรง อนุญาต จึงชื่อว่ามศีล ๑
๓. นิสสัย ๔ ในอนุศาสน์ ๘ อย่าง หมายถึงอะไร? มีอะไรบ้าง? (๒๕๕๓, ๒๕๕๕)	หมายถึง ปัจจัย เครื่องอาศัยของ บรรพชิต ๑	มี ๔ อย่าง คือ ๑) เที้ยววิณฑบาท ๒) นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๓) อยู่โคนไม้ ๔) ถันยาคองด้วยน้ำมูตร เนา ๑	
๔. อรณียกิจ ๔ คืออะไร ? ข้อที่ ๓ ว่า อย่างไร (๒๕๕๑)	คือ กิจที่ไม่ควรทำ ๔ อย่าง ๑	ข้อที่ ๓ ว่า ฆาตสัตว์ ๑	
๕. อรณียกิจ คือ กิจที่บรรพชิต ไม่ควรทำ มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖, ๒๕๖๑)		มี ๔ อย่าง ๑ คือ ๑) เสพเมถุน ๒) ถักของเขา ๓) ฆาตสัตว์ ๔) พุดอวดคุณพิเศษ ที่ไม่มีในตน ๑	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
๖. ภิกษุปฏิบัติศีลสมาธิ ปัญญาดีแล้ว จะได้รับประโยชน์อย่างไร ? (๒๕๕๘)			ปฏิบัติศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจาเรียบร้อย, ปฏิบัติสมาธิ ทำให้ใจสงบมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน ปฏิบัติปัญญา ทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ฯ
๗. นิสสัย และ อกรณียกิจ คืออะไร ? ทั้ง ๒ อย่างรวมเรียกว่าอะไร ? (๒๕๖๐)	๑) นิสสัย คือ ปัจจัยเครื่องอาศัย ของบรรพชิต ๒) อกรณียกิจ คือ กิจที่บรรพชิตไม่ ควรทำ ทั้ง ๒ อย่าง รวมเรียกว่า อนุศาสน์ ฯ		
กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย			
๑. พระวินัย ได้แก่ อะไร ? ลักษณะที่เป็นอเนกจินา คือที่ภิกษุล่วงละเมิดแล้ว ไม่สามารถจะแก้ไขได้ ได้แก่อะไร ? (๒๕๕๓)		พระวินัย ได้แก่ พระพุทธบัญญัติ และอภิสมถาจาร ฯ	ได้แก่ ปาราชิก ๔ ฯ
๒. พระวินัย คืออะไร ? ภิกษุรักษาพระวินัยแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ? (๒๕๕๘)		พระวินัย คือ พระพุทธบัญญัติ และอภิสมถาจาร ฯ	ได้อานิสงส์ ๓ ประการ คือ ๑) ไม่เกิดวิปถีสาร คือ ไม่เดือดร้อนใจในภายหลัง ๒) ได้รับความเข้มแข็งใจ เพราะ รู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว ๓) มีความองอาจในหมู่ภิกษุผู้มี

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
			ศีล ๗
๓. พุทธบัญญัติและ อภิสมาจาร คืออะไร ? ทั้ง ๒ รวมเรียกว่า อะไร ? (๒๕๕๒)	๑) พุทธบัญญัติ คือ ข้อห้ามที่ พระพุทธเจ้าทรง ตั้งขึ้นเพื่อป้องกัน ความประพฤติ เสียหาย และวาง โทษแก่ภิกษุผู้ล่วง ละเมิดด้วยปรับ อาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง ๒) อภิสมาจาร คือ ขนบธรรมเนียมที่ ทรงแต่งตั้งขึ้น เพื่อชักนำความ ประพฤติของภิกษุ สงฆ์ให้ดีงาม ๗ ทั้ง ๒ นี้รวม เรียกว่าพระวินัย ๗		
๔. อาบัติ คืออะไร ? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ ๖ อย่างนั้น อย่างไร เสียหายมากที่สุด ? (๒๕๖๐)	อาบัติ คือ โทษที่เกิด เพราะความละเมิด ในข้อที่พระพุทธเจ้า ทรงห้าม ๗		ต้องด้วยไม่ละอาย จัดว่าเสียหาย มากที่สุด ๗
๕. อาบัติ คืออะไร ? มีโทษกี่สถาน ? อะไรบ้าง ?	อาบัติ คือ โทษที่เกิด เพราะความละเมิด ในข้อที่พระพุทธเจ้า ทรงห้าม ๗		มี ๓ สถาน ๗ คือ ๑) อย่างหนัก ยังต้องให้ขาดจาก ความเป็นภิกษุ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
(๒๕๖๑)			๒) อย่างกลาง ยังผู้ต้องให้อุภกรรรม คือ ประพฤติวัตรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน ๓) อย่างเบา ยังต้องให้ประจานคนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ฯ
๖. อาบัติ คืออะไร ? ว่าโดยชื่อมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓, ๒๕๕๗)	อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามฯ	มี ๗ หมวด คือ ๑) ปาราชิก ๒) สังฆาทิเสส ๓) ถุลลัจจัย ๔) ปาจิตตีย์ ๕) ปาฏิเทสนียะ ๖) ทุกกฏ ๗) ทุพภาสิต ฯ	
๗. อาบัติ คืออะไร ? อาบัติที่เป็นโลกวัชระ และที่เป็นปณัตติ วัชระหมายความว่า อย่างไร ? จงยกตัวอย่าง ประกอบด้วย (๒๕๕๒)	อาบัติ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ฯ อาบัติที่เป็นโลกวัชระ หมายถึง อาบัติที่มีโทษซึ่งภิกษุทำเป็นความผิด ความเสียหาย คนสามัญทำก็เป็นความผิดความเสียหายเหมือนกัน		

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
	เช่น ทำโจรกรรม เป็นต้น อาบัติที่เป็นปณัตติ วัชชะ หมายถึง อาบัติที่มีโทษเฉพาะ ภิกษุทำ แต่คนสามัญ ทำไม่เป็นความผิด ความเสียหาย เช่น ขุดดิน เป็นต้น ฯ		
๘. อาบัติ คืออะไร ? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ มี ๖ อย่าง จงบอกมาหลัก ๓ อย่าง ? (๒๕๕๖)	อาบัติ คือ โทษที่เกิด เพราะความละเมิด ในข้อที่พระพุทธเจ้า ทรงห้าม ฯ	๑) ต้องด้วยไม่ละอาย ๒) ต้องด้วยไม่รู้ว่สิ่งนี้จะ เป็นอาบัติ ๓) ต้องด้วยสงสัยแล้วจึง ทำลง ๔) ต้องด้วยสำคัญว่าควร ในของที่ไม่ควร ๕) ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ ควรในของที่ควร ๖) ต้องด้วยลืมสติ ฯ	
๙. จงอธิบาย ความหมายของอาบัติ ต่อไปนี้ ? (๒๕๕๗) ก) สเทกัจฉา ข) สจิตตกะ	ก) สเทกัจฉา ได้แก่ อาบัติที่แก้ไขได้ ข) สจิตตกะ ได้แก่ อาบัติที่ต้อง เพราะมีเจตนา ฯ		
๑๐. อเทกัจฉา และ สเทกัจฉา ได้แก่ อาบัติ อะไร ? ทั้ง ๒ อย่างนั้น	อเทกัจฉา คือ อาบัติ ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ ปาราชิก ๔		สังฆาภิเสตต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ อาบัติอีก ๕ ที่เหลือพึงแสดงต่อ หน้าสงฆ์หรือคณะหรือรูปใดรูป หนึ่งจึงพ้นได้ ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
ภิกษุต้องเข้าแล้ว จะเกิดโทษอย่างไร ? (๒๕๕๔, ๒๕๕๕)	ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ๑ สเทกัจฉา คือ อาบัติที่แก้ไขได้ ได้แก่ สังฆาทิเสส ๑๓ และอาบัติอีก ๕ ที่เหลือ ๑		
๑๑. พระภิกษุผู้รักษาพระวินัยดีโดยถูกต้องแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ? (๒๕๕๔)			ย่อมได้อานิสงส์ คือ ความไม่ต้องเดือดร้อนใจ ๑
๑๒. ครุกาบัตติ ที่แก้ไขได้ ก็มี ที่แก้ไขไม่ได้ก็มี ที่แก้ไขได้ ได้แก่ อาบัติอะไร ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ อาบัติอะไร ? (๒๕๕๔)	ที่แก้ไขได้ ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส, ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ อาบัติปาราชิก ๑		
กัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท			
๑. สิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์มีเท่าไร ? สิกขาบทว่าด้วยปาราชิกมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)		มี ๒๒๗ สิกขาบท ๑ มี ๔ ข้อ คือ ๑) เสพเมถุน ๒) ภิกษุถือเอาของที่ เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้ ราคา ๕ มาสก ๓) ภิกษุแก้ม้ามนุษย์ให้ ตาย ๔) ภิกษุอวดอุตตริมนุสส-	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
		ธรรม (คือธรรมอันยิ่งของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ๑	
๒. สิกขากับสิกขาบทต่างกันอย่างไร ? อย่างไรหนมีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๒, ๒๕๕๔, ๒๕๕๓)	๑) สิกขา คือ ข้อที่ภิกษุต้องศึกษา ๒) สิกขาบท คือ พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ ๑	๑) สิกขามี ๓ ได้แก่ ศีลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา ๒) สิกขาบทมี ๒๒๖ สิกขาบท ได้แก่ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒ นิสัคคิกยปาจิตตีย์ ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสขียะ ๗๕ อธิภรณสมถะ ๗ ๑	
๓. อะไรเรียกว่า สิกขาบท ? มาจากไหน ? (๒๕๕๑)	พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เรียกว่า สิกขาบท ๑	มาในพระปาติโมกข์ ๑ มานอกพระปาติโมกข์ ๑ ๑	
๔. สิกขา คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)	คือ ข้อที่ภิกษุต้องศึกษา ๑	มี ๑) ศีล ความรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย ๒) สมาธิ ความรักษาใจ มั่น ๓) ปัญญา ความรอบรู้ใน กองสังขาร ๑	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
กรณีที่ ๔ ปาราชิก			
๑. ภิกษุทำคนอื่นให้ถึงแก่ความตาย ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? (๒๕๕๕)			๑) ถ้าไม่จงใจ ไม่เป็นอาบัติ ๒) ถ้าจงใจประสงค์จะให้เขาตาย เป็นอาบัติปาราชิก ๑
๒. ภิกษุแก้มง่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติอะไร? (๒๕๕๔, ๒๕๕๓)			๑) มง่ามนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติปาราชิก ๒) มง่ามนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๓) มง่าสัตว์เครื่องงานให้ตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑
๓. ภิกษุพยายามฆ่าตนเอง แต่ทำไม่สำเร็จ จะต้องอาบัติอะไร? (๒๕๕๖)			ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
๔. ปาราชิกทั้ง ๔ สิกขาบท เป็นสจิตตกะ หรืออจิตตกะ? เพราะเหตุใด? (๒๕๕๕)		ปาราชิกทั้ง ๔ สิกขาบท เป็นสจิตตกะ ๑	เพราะต้องด้วยจงใจ เกิดขึ้นโดยมีเจตนาเป็นสมุฏฐาน ๑
๕. ในอทินนาทาน สิกขาบท กำหนดราคาทรัพย์ เป็นวัตถุแห่งอาบัติไว้อย่างไรบ้าง? (๒๕๕๒, ๒๕๕๘)			๑) ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก ๒) ทรัพย์มีราคาต่ำกว่า ๕ มาสก แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติอุลลัจจัย ๓) ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสก ลงไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏ ๑

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
<p>๖. สัจหาภิรมทรัพย์ และ อสังหาภิรมทรัพย์คือ ทรัพย์เช่นไร ?</p> <p>ภิกษุจะต้องอาบัติถึง ที่สุดในเพราะลักทรัพย์ ทั้ง ๒ อย่างนั้นเมื่อใด ? (๒๕๕๒, ๒๕๕๓)</p>	<p>๑) สัจหาภิรมทรัพย์ ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ เช่น สัตว์เงิน ทอง</p> <p>๒) อสังหาภิรมทรัพย์ ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ที่ดิน ต้นไม้ บ้านเรือน ฯ</p>		<p>๑) สัจหาภิรมทรัพย์ ภิกษุจะต้อง อาบัติถึงที่สุด ในเมื่อทำให้ ทรัพย์นั้นเคลื่อนจากที่เดิม</p> <p>๒) อสังหาภิรมทรัพย์ ภิกษุจะต้อง อาบัติถึงที่สุด ในเมื่อเจ้าของ ทอดกรรมสิทธิ์ ฯ</p>
<p>๗. พุคอย่างไรเรียกว่า อวดอุตตริมนุสสธรรม ? (๒๕๖๐)</p>	<p>พุดอวดคุณพิเศษอัน ยิ่งของมนุษย์ คือ พุดว่าข้าพเจ้าได้ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค ผล เรียกว่า อวดอุตตริ- มนุสสธรรม ฯ</p>		
กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส			
<p>๑. สังฆาทิเสส มีกี่สิกขาบท ? ภิกษุต้อง อาบัตินี้จะพ้นได้ด้วยวิธี ใด ? (๒๕๕๑)</p>		<p>มี ๑๓ สิกขาบท ฯ</p>	<p>พ้นได้ด้วยวิธีอยู่กรรม ที่เรียกว่า วุฏฐานคามินี ฯ</p>
<p>๒. ภิกษุประพตติ ใด ชื่อว่า ประทุษร้ายตระกูล ? (๒๕๕๘)</p>	<p>ประจบคฤหัสถ์ ฯ</p>		
<p>๓. ภิกษุโจทก์ภิกษุอื่น ด้วยอาบัติปาราชิก</p>	<p>ภิกษุ โจรชเคือง แกล้งโจทก์ภิกษุอื่น</p>		

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
อย่างไร ภิกษุผู้โจทก์จึงต้องอาบัติสังฆาทิเสส ? (๒๕๕๘)	ด้วยอาบัติปาราชิก ไม่มีมูล ฯ		
๔. ภิกษุมีความกำหนด จับต้องกายอนุปสัมบัน ต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๗, ๒๕๕๘)			๑) อนุปสัมบันเป็นหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒) อนุปสัมบันเป็นบัณฑิต ต้องอาบัติตุลลัจฉัย ๓) อนุปสัมบันเป็นชาย ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ
๕. ข้อความว่า ภิกษุชัก สื่อให้ชายหญิงเป็นผัว เมียกัน ตามสิกขาบทที่ ๕ แห่งสังฆาทิเสสนั้น หมายถึง การทำอะไร ? (๒๕๕๖)	หมายถึง การที่ภิกษุ บอกความประสงค์ ของชายแก่หญิง หรือบอกความ ประสงค์ของหญิง แก่ชาย ในความเป็น ผัวเมีย ฯ		
๖. ภิกษุจับต้องกาย มารดาในเวลาพยาบาล ใช้ด้วยจิตกตัญญู ปรับ เป็นอาบัติทุกกฏผิดหรือ ถูก เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๕)			ถูก ฯ เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะมารดาเป็น วัตถุนามาส ฯ
๗. คำว่า อาบัติที่ไม่มีมูล กำหนดโดยอาการ อย่างไร ? ภิกษุโจทก์ ภิกษุด้วยอาบัติไม่มีมูล ต้องอาบัติอะไร ?		กำหนดโดยอาการ ๓ คือ ไม่ได้เห็นเอง ๑ ไม่ได้ยินเอง ๑ ไม่ได้เกิดรังเกียจสงสัย ๑	๑) โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯ ๒) โจทก์ด้วยอาบัติอื่น นอกจากอาบัติปาราชิก ต้องอาบัติปาจิตติย ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
(๒๕๕๒, ๒๕๕๓, ๒๕๖๐)		ว่าภิกษุ ^๒ นั้นต้องอาบัติช ^๒ ื่อนั้น ๆ	
๘. คำว่า มาตุคาม ในสังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๒ และ ๓ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๖๐)			ในสิกขาบทที่ ๒ หมายรวมทั้งหญิงที่รู้เพียงสาและไม่รู้เพียงสา โดยที่สุดแม่เกิดในวันนั้น ส่วนในสิกขาบทที่ ๓ หมายเฉพาะหญิงที่รู้เพียงสาแล้วเท่านั้น ๆ
กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัยคิยปาจิตติย			
๑. จีวรวรรค			
๑. ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕, ๒๕๖๑)		มี ๓ อย่าง ๆ คือ ๑) สังฆาฏิ (ผ้าคลุม) ๒) อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) ๓) อันตราวาสก (ผ้าถุง) ๆ	
๒. พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุขอจีวรต่อภุคคฤหัสถ์ ผู้ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณาได้ในสมัยใดบ้าง ? (๒๕๕๘)	ในสมัยที่ภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย ๆ		
๓. อติเรกจีวร และผ้าจํานำพรรษา ได้แก่ ผ้าเช่นไร ? (๒๕๕๗)		๑) อติเรกจีวร ได้แก่ ผ้ายาว ๘ นิ้ว กว้าง ๔ นิ้วขึ้นไป พอใช้ประกอบเข้าเป็นเครื่องนุ่งห่มได้ นอกจากผ้าที่อธิษฐาน	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
		๒) ผ้าจํานำพรรรยา ได้แก่ ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุ ผู้ปวารณาออกพรรรยา แล้ว ฯ	
๔. ไตรจีวร อติเรกจีวร ได้แก่ จีวรเช่นไร ? (๒๕๕๖)		๑) ไตรจีวร ได้แก่ จีวร ๓ ผืน ประกอบด้วย อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) อันตราวาสก (ผ้านุ่ง) และสังฆาฏิ (ผ้าคลุมหรือผ้าทาบ) ฯ ๒) อติเรกจีวร ได้แก่ ผ้ามีขนาดกว้าง ๔ นิ้ว ยาว ๘ นิ้ว ซึ่งอาจนำไป ทำเป็นเครื่องนุ่งห่มได้ นอกจากผ้าที่อธิษฐาน ฯ	
๕. ไตรจีวร ประกอบ ด้วยผ้าอะไรบ้าง ? ภิกษุอยู่ปราศจากไตร จีวร ต้องปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๓, ๒๕๕๔)		ประกอบด้วย ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตตราสงค์ และผ้าอันตราวาสก ฯ	ต้องสละไตรจีวร ผืนที่อยู่ปราศจากนั้นแล้ว แสดงอาบัตินิสสัคคิยาจิตตีย์ เมื่อได้รับผ้ากลับคืนมาแล้ว ต้องอธิษฐานใหม่ ฯ
๖. ภิกษุขอจีวรต่อ สามีของน้องสาวแล้ว ได้มา เธอจะต้องอาบัติ อะไรหรือไม่ ? (๒๕๕๖)			ถ้าสามีของน้องสาวเป็นญาติก็ดี หรือมิใช่ญาติ แต่ปวารณาก็ดี ไม่ต้องอาบัติ ถ้ามิใช่ญาติและมีได้ปวารณา เป็นเพียงน้องเขย ต้องนิสสัคคิยาจิตตีย์

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
			เว้นไว้แต่สมัย (คือในเวลาจิรวฏกขโมยหรือเสียหาย)
<p>๗. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้</p> <p>๑) อติเรกจิรว</p> <p>๒) จีวรกาล</p> <p>๓) อนุปัสัมบัน ? (๒๕๕๔)</p>	<p>๑) อติเรกจิรว หมายถึง จีรวที่ไม่ใช่จิรว อธิษฐาน</p> <p>๒) จีวรกาล หมายถึง คราวที่เป็นฤดูถวายจิรว (คืออยู่จำพรรษาแล้ว ถ้าไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันปวารณาไป ๑ เดือน ถ้าได้กรานกฐิน เพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนในฤดูหนาว)</p> <p>๓) อนุปัสัมบัน หมายถึง บุคคลที่มีใช้ภิกษุ ฯ</p>		
<p>๘. ผ้าไตรครองมีอะไรบ้าง ?</p> <p>ต่างจากอติเรกจิรวอย่างไร ? (๒๕๕๒)</p>		<p>มี</p> <p>๑) ผ้าสังฆาฏิ</p> <p>๒) ผ้าอุตตราสงค์</p> <p>๓) ผ้าอังตราวาสก ฯ</p>	<p>ต่างกันอย่างนี้</p> <p>๑) ผ้าไตรครอง เป็นผ้าที่ภิกษุอธิษฐาน มีจำนวนจำกัด คือ ๓ ผืน</p> <p>๒) อติเรกจิรว คือ ผ้าที่นอกเหนือจากผ้าไตรครอง มีได้ไม่จำกัดจำนวน ฯ</p>

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
๕. คำว่า ปวารณา กำหนดปัจจัย หมายความว่าอย่างไร ? (๒๕๕๑)	หมายความว่า ปวารณาที่กำหนด ชนิดสิ่งของ เช่น จีวร หรือ ภัณฑบาต เป็นต้น หรือกำหนดจำนวน สิ่งของ เช่น ผ้ากึ่งผืน ภัณฑบาตมีราคา เท่าไร เป็นต้น ฯ		
๒. ปัตตวรรค			
๑. ภิกษุผู้อยู่ น้อมลาภที่เขาจะถวายสงฆ์มาเพื่อตนต้องอาบัติอะไร ? ลาภนั้น ได้แก่ อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)		ลาภ ได้แก่ จีวร ภัณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ซึ่งเรียกว่า ปัจจัย ๔ และของที่เป็นกัมปียะอย่างอื่น อีก ฯ	ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตติย์ ฯ
๒. ภิกษุผู้อยู่ น้อมลาภที่เขา น้อมไปจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตน เพื่อบุคคลอื่น เพื่อเจดีย์ เพื่อสงฆ์ หมู่อื่น จะเป็นอาบัติอะไรได้บ้าง ? (๒๕๕๓)			๑) น้อมมาเพื่อตน เป็น อาบัตินิสสัคคียปาจิตติย์ ๒) น้อมมาเพื่อบุคคลอื่น เป็น อาบัติปาจิตติย์ ๓) น้อมมาเพื่อเจดีย์และเพื่อสงฆ์ หมู่อื่น เป็นอาบัติทุกกฏ ฯ
๓. มีผู้นำอาหาร ภัณฑบาตมาถวายแก่สงฆ์ ภิกษุแนะนำให้ ถวายแก่ตนเองและ			ต้องอาบัติ ฯ ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตติย์ ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
ได้มา เช่นนี้จะต้อง อาบัติหรือไม่ ? ถ้าต้อง จะต้องอาบัติ อะไร ? (๒๕๕๖)			
๔. อติเรกจิวร อติเรกบาตร ได้แก่ จิวร และบาตรเช่นไร? จิวรและบาตรชนิดนี้ ภิกษุเก็บไว้ได้กี่วัน ? (๒๕๕๕)		ได้แก่ จิวรและบาตร นอกจากจิวรและบาตรที่ อธิษฐาน ฯ	เก็บไว้ได้เพียง ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง ฯ
๕. เกสัช ๕ ได้แก่ อะไรบ้าง ? ภิกษุรับ ประเคนแล้วเก็บไว้ฉัน ได้กี่วันเป็นอย่างยิ่ง ? (๒๕๕๑, ๒๕๕๔, ๒๕๕๗)		ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ฯ	เก็บไว้ได้ ๗ วัน ฯ
๖. เกสัช ๕ มีอะไรบ้าง ? น้ำตาล ทรายจัดเข้าในเกสัช ประเภทใด ? (๒๕๖๑)		มี เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ฯ	น้ำตาลทรายจัดเข้าในน้ำอ้อย ฯ
๗. ภิกษุต้องอาบัติ นิสสัคคียปาจิตตีย์ หรืออาบัติปาจิตตีย์ มีวิธีแสดงอาบัติต่างกัน อย่างไร ? (๒๕๖๐)			๑) นิสสัคคียปาจิตตีย์ ต้องเสียดละวัตถุอันเป็นเหตุ ให้ต้องอาบัตินั้นเสียก่อนจึง แสดงอาบัติได้ ๒) อาบัติปาจิตตีย์นั้น ภิกษุพึงแสดงอาบัติได้เลย ไม่มีวัตถุใดๆ ที่ต้องสละ ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์			
๑. มุสาวาทวรรคที่ ๑			
๑. พุทอย่างไร ชื่อว่า ส่อเสียดภิกษุ ? ภิกษุพุทอย่างนั้นต้อง อาบัติอะไร ? (๒๕๕๕)	เก็บความข้างนี้ ไปบอกข้างโน้น เก็บความข้างโน้น มาบอกข้างนี้ ด้วยประสงค์จะให้ เขารักตน หรือให้เขา แตกกัน ชื่อว่า ส่อเสียดภิกษุ ฯ		ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ
๒. ภิกษุนอนในที่มุงที่ บังเดียวกันกับสามเณร จะเป็นอาบัติอะไร หรือไม่ ? (๒๕๕๓, ๒๕๖๑)			นอนได้ ๓ คืบ ไม่เป็นอาบัติ เกินกว่านั้นต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ
๓. ภิกษุนอนในที่มุง ที่บังอันเดียวกับ อนุปลัมบัน เป็นอาบัติ หรือไม่อย่างไร ? (๒๕๕๑)			ถ้าเป็นผู้ชาย เกินกว่า ๓ คืบ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าเป็นผู้หญิง แม้นในคืบแรก เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ฯ
๔. ในปาจิตตีย์ ภิกษุ ต้องอาบัติเพราะพูด เรื่องจริง มีหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๖๐)			มี ฯ เพราะบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มี จริงแก่อนุปลัมบัน ตามสิกขาบท ที่ ๘ แห่งมุสาวาทวรรค และเพราะบอกอาบัติชั่วหยาบ ของภิกษุแก่อนุปลัมบัน เว้นไว้แต่

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
			ได้รับสมมติ ตามสิกขาบท ที่ ๕ แห่งมูสาวาทวรรค ๑
๒. ฎุตคามวรรคที่ ๒			
๑. ภิกษุนำแก้วของสงฆ์ไปใช้ที่กลางแจ้งแล้ว เมื่อจะหลีกไป พึงปฏิบัติอย่างไร? ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ต้องอาบัติอะไร? (๒๕๕๒, ๒๕๕๕, ๒๕๕๘)			พึงปฏิบัติอย่างนี้ คือ เก็บเอง ใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือมอบหมายแก่ผู้อื่น ๑ ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑
๓. โภชนวรรคที่ ๔			
๑. ภิกษุ ก อาพาธ ได้รับคำแนะนำให้ฉันอาหารในเวลาวิกาลเพื่อช่วยให้หายป่วยเร็ว แล้วฉันตามคำแนะนำนั้น มีวินิจฉัยตามพระวินัยอย่างไร? (๒๕๕๓)			มีวินิจฉัยว่า ภิกษุ ก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑
๒. ลักษณะการประเคนประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง? การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นประเคนก็ดี การจับผ้าปูโต๊ะประเคนก็ดี ทั้ง ๒ วิธีนี้ถูกต้อง		ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ ๑) ของที่จะพึงประเคนนั้น ไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป พอดคนปานกลาง ยกได้คนเดียว ๒) ผู้ประเคนเข้ามาอยู่ในหัตถบาท ๓) เขาน้อมเข้ามา	ไม่ถูกต้องทั้ง ๒ วิธี เพราะไม่ต้องลักษณะองค์ประเคน คือ ๑) การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นประเคนผิดลักษณะ องค์ที่ ๑ ๒) การจับผ้าปูโต๊ะประเคนผิดลักษณะ องค์ที่ ๓ ๑

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
หรือไม่? เพราะเหตุไร? (๒๕๕๒)		๔) กิริยาที่น้อมเข้ามาให้ นั้น ด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ก็ได้ ด้วยโยนให้ก็ได้ ๕) ภิกษุรับด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ก็ได้ ฯ	
๔. อเจลกวรรคที่ ๕			
๑. ภิกษุขอปัจจัย ๔ ต่อผู้ที่ปวารณาไว้ มีพระพุทธานุญาตให้ ปฏิบัติอย่างไร? (๒๕๕๕)			ให้ปฏิบัติดังนี้ ถ้าเขาปวารณา โดยมีกำหนดเวลา ฟังขอได้เพียง กำหนดเวลานั้น แต่ถ้าเขา ปวารณาโดยไม่ได้กำหนดเวลา ฟังขอได้เพียง ๔ เดือนเท่านั้น เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย์ ฯ
๕. สุราปานวรรคที่ ๖			
๑. พระ ก. นำเบียร์มาให้ พระ ข. ต้ม โดยหลอก ว่าเป็นน้ำอัสตม พระ ข. หลงเชื่อจึงต้มเข้าไป ถามว่า พระ ก. และ พระ ข. ต้องอาบัติอะไร หรือไม่? (๒๕๕๒)			พระ ก. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะพุดปด พระ ข. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะคั้นน้ำเมา แม้ไม่รู้ก็ต้องอาบัติ เพราะสีกขาบนั้นเป็นอจิตตกะ ฯ
๒. ภิกษุช้อนผ้าอบ น้ำฝน บาตร จีวร ก่อง เข็ม ด้าย ของเพื่อน ภิกษุหรือสามเณรเพื่อ			ช้อนผ้าอบน้ำฝน ด้าย ของเพื่อน ภิกษุ เป็นอาบัติทุกกฏ ช้อนบาตร จีวร ก่องเข็มของ เพื่อนภิกษุ เป็นอาบัติปาจิตตีย์

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
ล้อเล่น เป็นอาบัติ อะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)			ช้อนของสามเณรทุกอย่าง เป็นอาบัติทุกกฏ ฯ
๓. ภิกษุช้อนบาตร จีวร ร่ม และรองเท้าของ เพื่อนภิกษุเพื่อล้อเล่น ต้องอาบัติอะไรบ้าง ? (๒๕๖๑)			ช้อนบาตร จีวร ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ ช้อนร่ม รองเท้า ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ
๖. รตนวรรคที่ ๕			
๑. ภิกษุเข้าบ้านโดย ไม่ได้บอกลาภิกษุอื่นผู้มี อยู่ในอาวาส ต้องอาบัติ อะไรบ้างหรือไม่ ? จงอธิบาย (๒๕๕๕)			ถ้าเข้าบ้านในเวลาที่เป็นกาล ตั้งแต่เช้าถึงเวลาก่อนเที่ยงวัน ไม่ต้องอาบัติ ถ้าเข้าบ้านในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่หลังเที่ยงวันไป ต้องอาบัติ ปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจด่วน (หรือ ผู้อยู่ในนิสสัย) ฯ
กัณฑ์ที่ ๘ เสด็จวัตร			
๑. วัตรที่ภิกษุสามเณร จะต้องศึกษาเรียกว่า อะไร ? มีทั้งหมดกี่ข้อ ? (๒๕๕๗)	เรียกว่า เสด็จวัตรฯ มีทั้งหมด ๗๕ ข้อฯ		
๒. เสด็จวัตร คืออะไร ? แบ่งเป็นกี่หมวด ? หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่อง อะไร ? (๒๕๕๓)	คือ วัตรหรือข้อ ปฏิบัติที่ภิกษุจะต้อง ศึกษา ฯ หมวดที่ ๒ ว่าด้วย เรื่อง โภชนปฏิบัติสังยุต คือ กิริยามารยาทที่ ควรประพฤติในการ	แบ่งเป็น ๔ หมวด คือ ๑) สารูป ว่าด้วยกิริยา มารยาทที่ควรประพฤติ ในเวลาเข้าไปใน หมู่บ้าน ๒) โภชนปฏิบัติสังยุต ว่าด้วยกิริยามารยาท	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
	รับบิณฑบาต และ การฉันภัตตาหาร ฯ	ที่ควรประพฤติในการ รับบิณฑบาต และการ ฉันภัตตาหาร ๓) ชัมมเทสนาปฏิบัติสั่งยุด ว่าด้วยกิริยามารยาท ในการแสดงธรรมแก่ ผู้อื่น ๔) ปกิณณะ ว่าด้วย กิริยามารยาท ในการ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ และบ้วนน้ำลาย ฯ	
๓. เสด็จวัตร คืออะไร ? ภิกษุไม่ปฏิบัติตาม ต้อง อาบัติอะไร ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๘, ๒๕๖๑)	คือ ธรรมเนียมที่ ภิกษุต้องศึกษา ฯ		ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ
๔. ในการรับบิณฑบาต ภิกษุพึงปฏิบัติอย่างไร จึงถูกต้องตาม เสด็จวัตร ? จงตอบมาเพียง ๒ ข้อ (๒๕๕๘, ๒๕๖๑)		๑) รับโดยเคารพ แลดูแต่ ในบาตร ๒) รับแกงพอสสมควรแก่ ข้าวสุก ๓) รับแต่พอเสมอขอบ ปากบาตร ฯ	
๕. ในเสด็จวัตรมี สิกขาบทที่พระพุทธเจ้า ทรงบัญญัติให้ภิกษุ ช่วยกันรักษา สิ่งแวดล้อมโดยอนุโลม ไว้อย่างไร ? (๒๕๕๕)			ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุผู้ไม่เป็นไข้ ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ และบ้วนน้ำลาย ลงในของเขียว และในน้ำ ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
๖. ภิกษุที่นั่งในบ้านพูดเสียงดังจะต้องอาบัติอะไร ? (๒๕๕๕)			ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
๗. ข้อว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพนั้นมือธบายอย่างไร ? (๒๕๕๓)	มือธบายว่า รับโดยแสดงความเอื้อเฟื้อในบุคคลผู้ให้ ไม่ดูหมิ่น และให้แสดงความเอื้อเฟื้อในของที่เขาให้ ไม่ทำดั่งรับเอามาเล่นหรือเอามาทิ้งเสีย ๑		
๘. ภิกษุฉันพลางทำกิจอื่นพลาง จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๕๔)			ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
๙. ภิกษุฉันพลางพูดพลาง จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๖๐)			พูดทั้งที่ยังมีอาหารอยู่ในปาก ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ พูดไม่มีอาหารอยู่ในปาก ไม่ต้องอาบัติ ๑
กัณฑ์ที่ ๕ อธิกรณสมณะ			
๑. อธิกรณ คืออะไร ? การตัดสินอธิกรณตามเสียงข้างมาก เรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๔)	คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ๑		เรียกว่า เขกขยติกา ๑
๒. อธิกรณ คืออะไร ? เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องทำอย่างไร ? (๒๕๕๒)	คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ๑		ต้องระงับด้วยอธิกรณสมณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามสมควรแก่อธิกรณนั้น ๑ ๑

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
๓. อธิกรณ์ อธิกรณสมณะ คืออะไร ? (๒๕๕๓)	อธิกรณ์ คือ เรื่องเกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดทำ อธิกรณสมณะ คือ ธรรมเนียมเครื่องระงับอธิกรณ์ ฯ	มี ๔ ประการ คือ ๑) วิวาทธิกรณ์ ความเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ๒) อนุวาทธิกรณ์ ความโจทก์กันด้วยอาบัตินั้น ๆ เช่น เป็นอาบัติทุกกฏ ๓) อาปัตตธิกรณ์ อาบัติทั้งปวง เช่น อาบัติ ทำให้พ้นโทษ ๔) กิจจาธิกรณ์ กิจที่สงฆ์จะพึงทำ เช่น การให้อุปสมบท ฯ	
๔. การเถียงกันด้วยเรื่องอะไรจึงจัดเป็นวิวาทธิกรณ์ ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๗, ๒๕๖๑)			การเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ฯ
๕. วิวาทธิกรณ์กับอนุวาทธิกรณ์ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๑)		๑) วิวาทธิกรณ์ คือ การเถียงว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ๒) อนุวาทธิกรณ์ คือ การโจทก์กันด้วยอาบัติ ฯ	
๖. อธิกรณสมณะ คืออะไร ? มีกี่อย่าง ?	คือ ธรรมเนียมเครื่องระงับอธิกรณ์ ฯ	มี ๗ อย่าง คือ ๑) สัมมุขาวินัย คือ	การตัดสินตามเสียงข้างมาก เรียกว่า เขุภยลิกา ฯ

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
การตัดสินใจตามเสียงข้าง มาก เรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๑)		<p>ความระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น</p> <p>ในที่พร้อมหน้าสงฆ์ ในที่พร้อมหน้าบุคคล ในที่พร้อมหน้าวัตถุ ในที่พร้อมหน้าธรรม</p> <p>๒) สติวินัย คือ ความที่สงฆ์สวด ประกาศให้สมมติแก่ พระอรหันต์ว่า เป็นผู้ มีสติเต็มที เพื่อจะไม่ให้ ใคร โงทก์ด้วยอาบัติ</p> <p>๓) อมูพหวินัย คือ ความที่สงฆ์สวด ประกาศให้สมมติแก่ ภิกษุ ผู้หายเป็นบ้าแล้ว เพื่อจะไม่ให้ใคร โงทก์ ด้วยอาบัติที่เธอทำใน เวลาเป็นบ้า</p> <p>๔) ปฏิญญาตกรณะ คือ ความปรับอาบัติตาม ปฏิญญาของจำเลยผู้รับ เป็นสัตย์ (การแสดง อาบัติ)</p> <p>๕) เขภุชยลิกา คือ ความตัดสินใจตามคำ ของคนมากเป็น ประมาณ</p>	

ปัญหา	เฉลย		
	ความหมาย	องค์ประกอบ	เกณฑ์วินิจฉัย
		๖) ตัสมปายลิกา คือ ความลงโทษแก่ผู้ผิด ๗) ตินวัตถารกวินัย คือ ความให้ประนีประ นอมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ต้องชำระความเดิม (ดั่งกลบไว้ด้วยหญ้า) ฯ	

บรรณานุกรม

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **คู่มือนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี วิชาพระพุทธธรรม.**

กรุงเทพมหานคร : ไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๕๒.

พระมหาไพโรจน์ ปุณฺณกาโส. **ภิกขุปาฐโมกฺขบาลิ (ฉบับท่องจำ)** พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๘).

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๑.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๒.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๓.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๔.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๖.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๗.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๘.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๕๙.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๖๐.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๖๐.

_____ . **ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๖๑.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๖๑.

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

www.pariyat.com

“หนังสือเล่มนี้จัดเรียงปัญหา-เฉลย ข้อสอบธรรมสนามหลวง

ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๖๑

ให้มีความสอดคล้องตามลำดับเนื้อหาแต่ละบท

ประกอบไปด้วย วิธีการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม

และตารางวิเคราะห์แนวปัญหา-เฉลย

วิชาธรรมวิภาค วิชาพุทธประวัติ วิชาศาสนพิธี และวิชาวินัยมุข

เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคำถามได้ดียิ่งขึ้น”

